
ANLEGGSPPLAN

FOR IDRETT, LEIK OG FRILUFTSLIV I BRØNNØY; 2012 – 2016

I N N H O L D

FORORD

A. PLAN / DEFINISJON / MÅLSETTING

1. Hvorfor plan?
2. Hva er erfaringene med anleggsplaner?
3. Hvordan er forholdet til andre planer?
4. Hva er(definisjoner)?
5. Hvilke målsettinger?
6. Hvilken planprosess?

B. STATUS - UTVIKLINGSTREKK I BRØNNØY

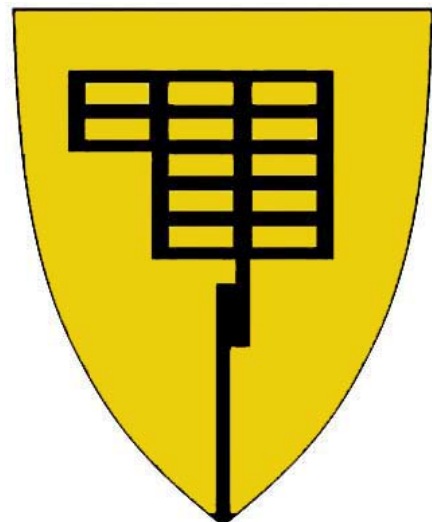
7. Samfunnstrekk i Brønnøy.
8. Status – Folkehelse i Brønnøy.
9. Status – Idrett og friluftsliv i Brønnøy.
10. Status – Anlegg for idrett og friluftsliv, nærmiljø og kulturbygg i Brønnøy.

C. FRAMTIDSMULIGHETER – ANLEGG I BRØNNØY

11. LANGSIKTIGE ANLEGGSPPGAVER > 2025
12. HANDLINGSPROGRAM 2012 – 2016

D. VEDLEGG (utarbeides ved vedtak plan)

13. Sammendrag – vedtak politisk behandling.
 14. Skjema – prioritering m/ økonomiplan.
 15. Temakart.
 16. Innspill til planen og høringsuttalelser.
 17. Kilder – Litteratur.
-

A. PLAN / DEFINISJON / MÅLSETTING -

1. Hvorfor plan?
2. Hva er erfaringene med tidligere anleggsplaner?
3. Hvordan er forholdet til andre planer?
4. Hva er (definisjoner)?
5. Hvilke målsettinger?
6. Hvilken planprosess?

1. HVORFOR PLAN ?

Brønnøy har siden 1987 hatt en anleggsplan for idrett og friluftsliv. I 1993 innførte også **Kulturdepartementet** et plankrav for kommuner som ønsket tippemidler / statsmidler. I ”Bestemmelser ... 2011” heter det: ”Det er et vilkår for å kunne søke om spillemidler at anlegget er med i en kommunal plan... Dette gjelder også ved søknad om forhåndsgodkjenning.” (2.2.10). – Hensikten er å ha en politisk vedtatt og oppdatert plan for utvikling av anlegg for idrett, leik og friluftsliv i Brønnøy.

Ved søknad om spillemidler / statsmidler ruller **Brønnøy kommunestyre** planens handlingsprogram hvert år i sitt desembermøte. Dette med virkning opp mot søknadsfristen 15.01. året etter. Planen bør **revideres / hovedrulleres** hvert fjerde år, ”gjerner i sammenheng med kommunevalget” (Kulturdepartementets veileder, 2007). Den siste hovedrulleringen foretok kommunestyret den 16.02.2005 – ”Kommunedelplan for fysisk aktivitet og naturopplevelser i Brønnøy; 2005-2010”.

Idrett, leik og friluftsliv er områder som engasjerer svært mange mennesker. Det kreves aktiv samfunnsplanlegging for å ivareta disse interessene i arealplanleggingen, og for å få til en fornuftig fysisk tilrettelegging for de aktivitetene som krever anlegg. Planens hovedmål har vært: ”Alle innbyggere i Brønnøy skal gis mulighet til fysisk aktivitet og naturopplevelse ut fra egne forutsetninger og behov.” – **Idrett og friluftsliv for alle** krever aktiv samfunnsplanlegging og prioritert ressursbruk.

I ny ”Plan- og bygningslov” (27.06.2008) står det i § 1-1. **Lovens formål:** ”Loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner. Planlegging etter loven skal bidra til å samordne statlige, regionale og kommunale oppgaver og gi grunnlag for vedtak om bruk og vern av ressurser. ... Planlegging og vedtak skal sikre åpenhet, forutsigbarhet og medvirkning for alle berørte interesser og myndigheter. Det skal legges vekt på langsiktige løsninger, og konsekvenser for miljø og samfunn skal beskrives. Prinsippet om universell utforming skal ivaretas i planleggingen og kravene til det enkelte byggetiltak. Det samme gjelder hensynet til barn og unges oppvekstvilkår og estetisk utforming av omgivelsene.”

Ved forrige hovedrullering av anleggsplan for idrett og friluftsliv i 2005 var det et sterkere fokus på aktivitet og helse. – Mens i denne reviderte ”Anleggsplan for idrett, leik og friluftsliv i Brønnøy kommune 2012-2016” søker vi igjen å legge hovedvekten på anlegg og departementets minimumskrav. Likevel vil også perspektivet ”helse i plan” bli ivaretatt. I 2012 vil det i Brønnøy bli utarbeidet en egen ”Folkehelseplan”. Dette også som en del av Samhandlingsreformen.

Ved siden av plankrav fra stat og fylkeskommune; så kan **planarbeid** ha følgende gode **FORMÅL:**

- Ø Status for anlegg og områder for idrett, leik og friluftsliv i Brønnøy.
- Ø Sikre arealer for idrett og friluftsliv; samt samordne behovene for disse.
- Ø Gjennomføre en plan- og målstyrt utbygging.
- Ø Eksisterende og tilgjengelige ressurser er begrenset; derfor må det prioriteres.

- Ø Gi god koordinering i forhold til andre kulturaktiviteter og helseperspektiv.
- Ø Bedre mulighetene for finansiering av utbyggingskostnader; samt håndtere driftskostnader.
- Ø Avklare kommunens og organisasjonenes oppgaver og ansvar.

2. HVA ER ERFARINGENE MED "ANLEGGSPAN" ?

For Brønnøy kommune er plankrav og planprosess knyttet til anlegg og områder for idrett, leik og friluftsliv rimelig økonomisk **meningsfylt**. – Styrken med en fokusert "anleggsplan" er at den er knyttet til en målbar praksis som det delvis er avsatt øremerkede midler til. Dette fordi planarbeidet betyr tilgang til statsmidler / fylkesmidler for 1 - 3 mill. kr. pr. år; og samtidig skapes det årlig anlegg for 2 - 10 mill. kr. i Brønnøy. For kommunen og kulturlivet er det et betydelig beløp. En rekke av tiltakene i en slik plan vil også ha positiv betydning for næringsutvikling; bl.a. rekruttering og reiseliv.

Fra 1947 til 2011 har idrettsanlegg / kulturbygg i Brønnøy fått tippemidler / spillemidler / statsmidler til en verdi av rundt 60 mill. kr. (40%). Brønnøy kommune har nok levert minst et tilsvarende beløp (40%) samt at lag og foreninger har bidratt med dugnad/gaver/rabatter til en verdi av rundt 30 mill. kr. (20%). I et samarbeid med lag og foreninger ble det fra Brønnøy kommune i **2010** fremmet 12 søknader om spille- og statsmidler. Søknadssummen var på rundt 30 mill. kr. (m/ kulturhuset). Godkjente søknader ble på 24 mill. kr. Det ble i 2010 tildelt "svake" 722.000,- kr. av stats-/spillemidler til 3 anlegg i Brønnøy. Desto "sterkere" var tilsagnet i **2011** med 20 mill. kr. til Sør-Helgeland kulturhus + ytterlige kr. 385.000,- til to idrettsanlegg.

Nordlands andel av spillemidler / statsmidler er av stor betydning for planens realisme. Her ligger det en stor utfordring i at tildelingsprosenten er lav for ordinære anlegg. Brønnøy kommune har i kø godkjente spillemiddelsøknader tilsvarende flere års "normal" tildeling fra fylkeskommunen. Av disse anleggene er flere realisert og herav ofte forskuttert av Brønnøy kommune. Dermed drar revideringen av planen med seg relativt mange anlegg som er realisert. Dette svekker betydningen av revidert anleggsplan – når den henger etter virkeligheten. En mulighet kunne være å utvide perioden for revideringen; dvs. ut over fire – fem år.

Også gjennomføringsevnen, i forhold til behov og ønsker, er som tidligere ei utfordring. Større utbygginger er som regel avhengig av **kommunenes økonomi**; j.fr. prioriteringer i statsbudsjett og kommunebudsjett. – I perioden 2005 - 2010 har det i Brønnøy vært 33 anlegg under hel eller delvis realisering; mens planen hadde lister med til sammen 92 anlegg. Noen ganger kan det være mer ønsker enn realisme. Det er enkelt "å spille inn" ett eller flere anlegg til f.eks. 20 mill. kr., men de er relativt krevende å realisere. Ved bygging av de fleste anlegg i Brønnøy er lag og foreninger sentrale aktører, spesielt ved realisering av nærmiljøanlegg, friluftslivsanlegg og mindre idrettsanlegg.

Planen for 2005 – 2010 hadde også noen ambisjoner om aktivitet og folkehelse, men disse har det i for liten grad vært ressurser eller kraft til å gjennomføre. – En sterkere mobilisering for **bedre folkehelse i Brønnøy** er noe langt større, mer omfattende og ikke minst langt mer krevende enn en anleggsplan. En folkehelseplan må påvirke og bevege kommunens store sektorer – helse, sosial, oppvekst og teknisk. Det må legges strategier og ressurser for en enda mer målrettet innsats i den tredje sektor, herunder stimulere dugnadsånden. En oppdatert folkehelseplan, som kommer i 2012, må også ta inn over seg "samhandlingsreformen" – der det forhåpentligvis ligger ei omfordeling av ressurser fra reparasjon til forebygging. Det mest krevende i en folkehelseplan er likevel å etablere en politikk som beveger de innaktive til å bli mer aktive; og til å ta ansvar for egen helse. Derfor, har ikke denne anleggsplanen tatt mål av seg å være en altomfattende folkehelseplan, men anlegg kan være arenaer for bedre helse. – For øvrig har Brønnøy kommune over år hatt et godt engasjement innen FYSAK (1995 (og fra 2011 Frisklivssentral) samt at kommunen i 2011 har ansatt en egen folkehelsekoordinator.

3. HVORDAN ER FORHOLDET TIL ANDRE PLANER?

3.1. BRØNNØY KOMMUNE

Arbeidet med denne kommunedelplan, anlegg for idrett, leik og friluftsliv i Brønnøy, **står på skuldrene til tidligere planer**. På 1980-tallet hadde Brønnøy kommune en framtidsretta "Kulturplan 1982 - 86"; heri ble en del idrettsanlegg og friluftslivsområder omtalt. I 1987 ble den første anleggsplanen utarbeidet av Idrettens Kontaktutvalg (Idrettsrådet) i Brønnøy: "Anleggsplan - fra nå til år 2000. For Brønnøy kommune og Brønnøy-idretten" (70 sider). Gjennom det regionale kultursamarbeidet var det laget planer som "Friluftsliv på Sør-Helgeland" (1989), "Kystkultur på Sør-Helgeland" (1989) og "Idrettsanlegg på Sør-Helgeland" (1991).

I 1995 vedtok Brønnøy kommunestyre "**Kommunedelplan** - anlegg og områder for idrett og friluftsliv i Brønnøy" (60 sider). Planen omtalte også en rekke kulturbygg. I 2000 vedtok kommunestyret en ny kommunedelplanen – en for idrett / friluftsliv 2000-2004 (34 sider) og en for kulturbygg 2000 (34 sider). Den siste revidering foretok Brønnøy kommunestyre i februar 2005 – "Kommunedelplan for fysisk aktivitet og naturopplevelser i Brønnøy; 2005-2010" (47 sider). – Et godt arbeidsmål for lengde på en "anleggsplan" kan være under 40 sider.

Brønnøy kommune gjennomførte også et grundig arbeid med "**Kommuneplanens arealdel, 1996-2008**". Denne delen av "Kommuneplan for Brønnøy" inneholder også noen idrettsanlegg og friluftsområder, herunder spesialområder og båndlagte områder. "Landbruks-, natur- og friluftsområde" (LNF) har betegnelsen A, B, C. Der C er mest "restriktiv". Rundt 30 % av Brønnøy kommunes areal er avtegnet som "LNF B-område". Rundt 50 % er "LNF C-område", herav utgjør "Lomsdal-Visten nasjonalpark" ca. ¼ av kommunens landareal (åpnet i juni 2009). Det har ellers i flere år vært ambisjoner om få "produsert" kommuneplanens samfunnsdel (generelle del) samt revidering av kommuneplanens arealdel.

Det er utarbeidet **kommunedelplaner, bebyggelsesplaner og reguleringsplaner** for mange av byggeområdene i kommunen. Da Brønnøy er en kommune i vekst er dette planarbeidet en løpende utfordring. I tillegg til utbyggingsmuligheter i småbyen Brønnøysund (med Salhus og Nordhus) og bygdesenteret Hommelstø er det minst 15 hyttefelt og 15 boligområder / boligfelt. Det er ellers 32 LNF-A områder i Brønnøy med muligheter for sprett boligbygging og fritidshus. Berg i Sømna kommune er også bygdesenteret for Trælnessområdet i Brønnøy.

Ellers er det i årenes løp utarbeidet **en rekke sektor- og temaplaner** innenfor områdene teknisk, oppvekst, helse- og sosial, næring, m.m. Mange av disse planene har betydning for fysisk aktivitet og folkehelse i Brønnøy. Flere planer har også betydning for anlegg og områder for fysisk aktivitet og naturopplevelser; f.eks. reguleringsplaner. Denne anleggsplanen for idrett, leik og friluftsliv er en tematisk kommunedelplan uten juridisk hjemmel angående disponering av arealer.

3.2. NORDLAND FYLKESKOMMUNE OG STATEN

NORDLAND fylkeskommune har fått svært **hederlig omtale** for sin politikk for fysisk aktivitet, naturopplevelser og folkehelsearbeid. Brønnøy kommune og idretten i Brønnøy har hatt den glede å deltatt i inspirerende og aktivitetsfremmende prosesser som ILIS (Idrettslaget i sentrum), "**Idrett som motor**" (1992-95), og kommunen deltar nå i "**FYSAK**" (**Fysisk aktivitet for alle**) (1995-). Prosjektets formål er bl.a. å integrere fysisk aktivitet som virkemiddel i kommunehelsetjenesten sitt forebyggende arbeid. Rundt år 2000 ønsket Nordland fylkeskommune å dreie fokus fra anlegg til aktivitet. Tanken er at aktivitetene som det egentlige målet; mens anlegg er et virkemiddel. Samtidig har fylkeskommunene fått økt ansvar for idrettsanlegg og kulturbygg.

Fylkesplanen for Nordland har som overordnet mål å øke livskvaliteten for Nordlands befolkning. Meningsfylt fritid, trivsel og best mulig helse blir i denne sammenheng sentrale begrep i utformingen av en målrettet politikk. I ”**Handlingsplan folkehelsearbeid 2008 – 2011**” legger Nordland fylkeskommune store ambisjoner for dagen. Planen skal være et grunnlag for arbeidet med å gi Nordlands befolkning bedre helse og livskvalitet: Flere leveår med god helse og reduserte helseforskjeller mellom ulike grupper i befolkningen. De sunne og gode tilbud som samtidig oppfattes som enkle og naturlige må utvikles på dagliglivets arenaer. Skole, arbeidsplass og bomiljø er valgt som prioritert arenaer.

STATEN er en viktig premissleverandør ved politiske føringer og økonomiske virkemidler. Fra 01.01.2012 iverksettes en av de store reformene, ”Samhandlingsreformen”, – der forebyggende folkehelse er et viktig perspektiv. I **Stortingsmelding nr. 14 (1999-2000) – ”Idrettsliv i endring”**; (Kulturdep.) er idrett og fysisk aktivitet **for alle** definert som den overordnede visjonen for statlig idrettspolitik. I følge meldingen bør anleggsmassen tilpasses aktivitetsprofilen i befolkningen. I **Stortingsmelding nr. 39 (2000-2001) – ”Friluftsliv – ein veg til høgare livskvalitet”**; (Miljøverndep.) er statens målsetting å fremme det enkle friluftslivet – for alle, i dagliglivet og i harmoni med naturen. Det strategiske mål er at alle skal ha høve til å drive friluftsliv som helsefremjande, trivselskapande og miljøvennleg aktivitet i nærmiljøet og i naturen elles.

Stortings-melding nr. 23 (2001-2002) – ”Bedre miljø i byer og tettsteder” (Miljøverndep.) understreker også hvor viktig aktivitet i nærmiljøet er. Det være seg i boområder, grønt korridorer og muligheten til å benytte gange og sykkel som daglig framkomstmiddel. **Stortingsmelding nr. 16 (2002-2003) – ”Resept for et sunnere Norge. Folkehelsepolitikken”** (Helsedep.) introduserer ”den store helsepolitikken”. Den defineres slik: ”forebygge mer for å reparere mindre”.

I **Kulturdepartementets ”Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet – 2011”** står det : ”1.1. **Statlig anleggspolitikk:** Staten har som mål å bidra til bygging og rehabilitering av infrastruktur, slik at flest mulig kan drive idrett og fysisk aktivitet. Det offentlige har imidlertid ikke ansvar for å etablere anlegg for alle typer særvidretter og ferdighetsnivå i alle lokale sammenhenger. Det er viktig og nødvendig at det foretas behovsvurdering på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. I den forbindelse er det viktig for staten å fremheve at de viktigste målgruppene for bruk av spillemidler til idrettsformål er **barn (6-12 år) og ungdom (13-19 år).**”

4. HVA ER ? (DEFINISJONER)

IDRETT er både mål og middel. Idrett dreier seg om fysisk aktivitet der kroppstillinger og bevegelse er sentrale. Det er primært er en ”frivillig” kroppsutfoldelse der engasjement og begeistring, ferdigheter og prestasjoner, identitet og tilhørighet står sentralt. ”Idrett for alle” ble i 1970-åra uttalt som et overordna mål både for det offentlige engasjement og i Idrettsforbunds program. Vi fikk et utvida idrettsbegrep der aktiviteten varierer fra lek for barn, kroppsøving i skolen, mosjon og helsegymnastikk, friluftsliv, dans og skyting – og til konkurranseidrett og toppidrett. Idretts”arbeid” er en virksomhet som tar sikte på å legge forholdene til rette for idrett.

Likevel, tross det utvida idrettsbegrepet blir idrett fortsatt oppfattet som konkurranseidrett, toppidrett og ”eliteidrett”. Dette inntrykket har muligens styrket seg - ikke minst pga toppidrettens underholdningsverdi og nære bånd til media. Begrepet **FYSISK AKTIVITET** kan derfor sikre en breiere forståelse og et breiere fokus i retning av folkehelseperspektivet. Dermed kan det skapes ”et felles språk”, en felles forståelse for at aktivitet for alle (alene eller i lag med andre) er det primære (og ikke å se på at andre gjør det).

Når Verdens Helseorganisasjon definerer **HELSE** som ”en tilstand av fullstendig fysisk, sosialt og mentalt velvære, og ikke bare fravær av sykdom eller lyte”, kan dette antyde et likhetstegn mellom god helse og et godt liv. I Folkehelsemeldinga (St.meld. Nr. 16; 2002-2003) legges det til grunn at vi ønsker god helse for å kunne leve et godt liv, på linje med trygge lokalsamfunn og meningsfullt arbeid. I folkehelseloven er folkehelse definert ikke bare som befolkningens helsetilstand men også hvordan den fordeler seg i befolkningen. Folkehelsearbeid er for det første definert som samfunnets, dvs. hele samfunnet og ikke bare helsesektoren innsats.

Vi snakker i dag også om et "utvidet **ANLEGGSBEGREP**": Vanligvis har begrepet idrettsanlegg vært brukt om "konkurrans- / treningsanlegg" for idrett. Det utvidede idrettsbegrepet har medført at anleggstyper for mosjon, leik, kroppsøving (fysisk fostring), sport og friluftsliv ofte inngår i begrepet "idrettsanlegg" eller ”anlegg og områder for fysisk aktivitet og naturopplevelser”. I arbeidet med planer og søknader for anlegg bruker en ofte følgende to begreper: "**anleggstype**" (**bruksformål**) - som forteller hvilke aktivitet anlegget er beregnet for (svømmehall, tursti, fotballbane). Det andre begrepet er "**anleggskategori**" - som forteller hvilket geografisk område anlegget skal betjene, beliggenhet i forhold til brukere og hvilken funksjon anlegget skal ha. Det kan være anlegg for nærmiljø, kommune, region, fylke, riks- eller nasjonalt anlegg, OL-anlegg.

I 2011 klassifiseres anleggene i følgende **kategorier etter statlige tilskuddsordninger**: * Ordinære nærmiljøanlegg. * Mindre kostnadskrevende nærmiljøanlegg (forenklet ordning). * Ordinære anlegg for idrett og fysisk aktivitet (herunder anlegg for friluftsliv og rehabilitering, kostnadskrevde anlegg og større interkommunale idrettsanlegg, helsesportanlegg m.m.) * Anlegg for friluftsliv i fjellet (via Den Norske Turistforening). I tillegg har vi bl.a. * Regionale kulturbygg og * Lokale kulturbygg. Forøvrig er skillet mellom de ulike kategoriene flytende. Mange anlegg for konkurranseidrett er velegnet for trimaktiviteter, og motsatt. Lokale og regionale kulturbygg kan også til en viss grad brukes som idrettsanlegg, og motsatt.

5. HVILKE MÅLSETTINGER ?

Brønnøy kommunes kulturpolitikk har følgende **MÅLSETTING**:

"Brønnøy kommune vil bidra til å bevare det særegne i den lokale kulturarv samt videreutvikle det mangfoldige kulturliv som skaper tilhørighet, selvtilit, engasjement og trivsel".

Og for idrett er formulert:

"Målet for kommunens engasjement må være å legge forholdene til rette slik at alle som ønsker det, får anledning til å delta i fysisk fostring ut fra egne forutsetninger og behov".

Den offentlige politikken er **IDRETT FOR ALLE !!!** En ønsker at alle grupper i befolkningen får gode muligheter til fysisk aktivitet der de bor. Dette gjelder friluftsliv, mosjonsidrett, idrettskonkurranser. Også Norges Idrettsforbunds visjon er å være den fremste bidragsyteren i arbeidet for å nå målet om ”idrett for alle”. Virksomhetsideen er å møte hele det norske folks behov for fysisk aktivitet gjennom å **styrke den frivillig baserte aktiviteten** i idrettslagene og ved å sørge for nødvendige rammevilkår for fysisk aktivitet, både innenfor og utenfor idrettsbevegelsen.

For å utøve de aller fleste kulturaktiviteter kreves en viss **ytre tilrettelegging**. Hensiktsmessige **ANLEGG** med tilstrekkelig kapasitet er fortsatt en forutsetning for å utvikle og utvide aktivitetstilbudet til større deler av befolkningen. Mangel på anlegg er fortsatt en viktig begrensende faktoren for en del særvidretter. Utbygging av bygg / anlegg er også verdiskapende for et

lokalsamfunn både miljømessig og økonomisk. Kulturanlegg gir muligheter for møteplasser og demokratisk samhandling; men samtidig kan drift og vedlikehold av anleggene bli en tung bølge for mange foreninger. Aktivitet er det egentlige mål; mens anlegg er **et virkemiddel for aktivitet**.

Alle skal i sin hverdag ha gode muligheter til å drive **FRILUFTSLIV**: en helse- og trivselskapende, naturvennlig aktivitet. Friluftsliv defineres ofte som et enkelt og ikke motorisert liv i naturen. Stikkord for friluftslivspolitikken er: Friluftsliv for alle. Friluftsliv i dagliglivet. Friluftsliv i harmoni med naturen. **Allmennhetens rett til ferdsel i naturen**. Bevaring og tilrettelegging av områder for friluftsliv. Sikring og tilrettelegging av viktige områder. ... Og Brønnøy kommune vil bidra til å gjøre Nordland til landets mest spennende fylke for utøvelse av friluftsliv. Brønnøys rike og varierte natur ligger godt til rette for et aktivt friluftsliv.

Et hovedmål er å tilrettelegge for idrett og friluftsliv slik at flere kan drive fysiske **aktivitet i hverdagen**. Fortsatt prioriteres tiltak nær der folk bor, slik at tilbudene også kan brukes av barn og unge, funksjonshemmede og pensjonister som ikke disponerer bil. **NÆRMILJØANLEGG** - enkelt anlegg for fysisk aktivitet der folk bor - er vesentlig for aktivitetsnivå, folkehelse og for å opprettholde den norske lek- og turtradisjonen. Tilretteleggingen bør tilpasses terrengformer, vegetasjon og landskapsdrag slik at opplevelsesverdien av lek og ferdsel i naturen opprettholdes.

For offentlige myndigheter og for den organiserte idretten er **barn (6-12 år) og ungdom (13-19 år)** prioritert målgruppe. Brønnøysund er regionsenter for Sør-Helgeland og Brønnøy er vertskommune for videregående skole. – Derfor kan et sideblikk på "Ungdomsplan for Brønnøy" være av interesse.

Hovedmål for Brønnøy kommunes ungdomspolitik:

- Ø Å bidra til å trygge og å videreutvikle oppvekst- og levevilkårene til ungdom i Brønnøy - slik at alle opplever gode sider ved livet, samfunnet og naturen.
- Ø Å bidra til et mangfoldige og stimulerende ungdomsmiljø i Brønnøy - uavhengig av interesse, ferdighet, bosted og sosial bakgrunn.
- Ø Å bidra til å gjøre Brønnøy til en attraktiv kommune for bosetning av ungdom og unge voksne.

Dette kan gjøres i Brønnøy ved at praksis og **HOVEDPROFIL** blir:

- Å stimulere ungdom til aktiviteter, deltakelse og medbestemmelse.
- Å bidra til å gi ungdom selvillit og tilhørighet.
- Å bidra til å fremme solidaritet og motvirke mobbing, vold og rasisme.
- Å legge til rette for spenning og utfordring; - og motvirke kunstig rus.
- Å skape åpne og gode møteplasser for ungdom.

6. HVILKEN PLANPROSESS ?

I departementets veileder "Kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet" (2007) heter det at "Det er **ingen strenge krav til utforming av planen, og kommunene står fritt til å velge form og organisering.**" Det stilles likevel følgende "minstekrav" til planens innhold:

- * Målsetting for kommunens satsing på idrett og fysisk aktivitet, herunder friluftsliv.
- * Målsetting for anleggsutbygging og sikring av arealer for idrett og friluftsliv.
- * Resultatvurdering av forrige plan, med statusoversikt.
- * Analyse av langsiktige og kortsiktige behov for både anlegg og aktivitet.
- * Det skal gjøres rede for sammenhengen med andre planer i kommunen.
- * Prioritert handlingsprogram for utbygging av idretts- og friluftsanlegg.
- * Økonomiplan knyttet til drift og vedlikehold av eksisterende og planlagte anlegg.
- * Uprioritert liste over langsiktige behov for anlegg.
- * Lokaliseringen av eksisterende og planlagte anlegg, områder for friluftsliv og arealbehov for planlagte anlegg og friluftslivsområder bør framgå av relevante kart.

I tillegg forventes det en planprosess i henhold til **Plan- og bygningsloven (27.06.2008)**. I lovens § 3-3 står det bl.a. følgende om kommunens planoppgaver og planleggingsmyndighet: *”Kommunal planlegging har til formål å legge til rette for utvikling og samordnet oppgaveløsning i kommunen gjennom forvaltning av arealene og naturressursene i kommunen, og ved å gi grunnlag for gjennomføring av kommunal, regional, statlig og privat virksomhet. Kommunestyret selv har ledelsen av den kommunale planleggingen og skal sørge for at plan- og bygningslovgivningen følges i kommunen. Kommunestyret skal vedta kommunal planstrategi, kommuneplan og reguleringsplan. ...”*

Nytt i plan- og bygningsloven er at det ved planoppstart skal **utarbeides et planprogram** som grunnlag for planarbeidet (§ 4-1). Plan- og bygningsloven påpeker også kommunens ansvar for å sikre aktiv **medvirkning** fra grupper som krever spesiell tilrettelegging: § 5-1. Planprosessen fra oppstart til vedtak omtales videre i plan- og bygningslovens §§ 11-12 til 11-15.

Utvalg for plansaker i Brønnøy (formannskapet) fattet følgende vedtak i Pl.sak 36/10 – 22.09.2010: *Brønnøy kommune starter arbeidet med revidert ”Plan for idrett og fysisk aktivitet i Brønnøy; 2011-2015”.*

Planprosessen bygger på tidligere praksis og i henhold til plan og bygningsloven.

Brønnøy kommunes Driftsstyre 1 er styringsgruppe for planarbeidet.

Kulturkonsulenten i Brønnøy er sekretær for arbeidet.

Planarbeidet slutføres innen 15.01.2011.

Utarbeidelsen av denne **”Anleggsplan for idrett, leik og friluftsliv i Brønnøy; 2012 – 2016”** har vært annonsert før møte i planutvalget (BA 18.09.10); saken ble utlagt til offentlig ettersyn i Rådhus og bibliotek (18.09.10); og oppstartsmeldingen ble drøftet og vedtatt i planutvalget (Pl.sak 36/10 - 22.09.10). Meldingen redegjør for organisering og innhold i planarbeidet. I meldingen framgår det at den nye planen primært bygger på eksisterende plan – dvs. at den bygger på tidligere revideringer og rullinger (sist i desember 2010).

De fleste prioriterte anlegg er **allerede i tidligere plan** og noen er allerede bygd / forskuttert (men må likevel være med for å sikre spillemidler) – jfr. også tidligere omtale av at ”planen henger etter virkeligheten”. Den gamle planen har i flere år vært tilgjengelig på kommunens hjemmeside. Dens innholdsfortegnelse er i hovedsak videreført i ny plan. Ellers bygger den på veileder fra Kulturdepartementet: ”Kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet” (2007).

Planoppstart meldt pr. e-post til sentrale aktører (27.09.10); på websiden til Brønnøy kommune (28.09.10); samt annonsert i Brønnøysunds Avis (28.09.10). Her ba vi om tilbakemelding angående planarbeidet. Herunder har Brønnøy idrettsråd gitt **en rekke innspill** til anlegg og tiltak (13.10.10), brevet var også sendt de politiske partiene i Brønnøy. I tillegg er det kommet prosedyrebrev fra Nordland fylkeskommune (06.10.10) og Brønnøysund IL - fotball har fokus spesielt på behovet ballbinge(r) (19.10.10). – Det ble avviklet åpent møte om planen og planarbeidet – 18.11.2010.

Driftsstyre 1 (omsorg / oppvekst / kultur) ble orientert / drøftet arbeidet med anleggsplanen den 21.10.10. Her ble **planens programdel** spesielt drøftet – planens A. ”Plan / definisjoner / målsetting” = 1. Hvorfor plan? 2. Hva er erfaringer med tidligere anleggsplaner? 3. Hvordan er forholdet til andre planer? 4. Hvilken planprosess? 5. Hva er ... (definisjoner)? 6. Hvilke målsettinger?

Som vanlig i Brønnøy kommune ble prioritering av spillemidler (2011) behandlet i Driftsstyre 1 – 25.11.2010 og i **kommunestyre – 15.12.10**. Det blitt gitt melding til kommunestyret at ”Nye plankrav, med tredoble høringstider, gjør at ny plan først blir behandlet av kommunestyre i april / mai 2011.” I samme kommunestyre, møte desember 2010, ble det i budsjettet for 2011 avsatt kr. 150.000,- for planlegging av Salhus idrettshall (frist 01.11.2011). – I bilde med utsettelse av anleggsplanen sees også det at nasjonalparkstyret for Lomsdal-Visten først ble etablert våren 2011 og at forvaltningsplanen er rundt to år forsinket.

Ved detaljplanleggingen av Brønnøy Sportshall (fotballhallen) framkom muligheter for endret lokalisering; møte 21.01.2011. Dette ga klarsignal til en **relokalisering av idrettsanlegg i Brønnøysund**. Dette var samtidig med pågående revideringen av "Reguleringsplan Brønnøysund del 3"; der de store idrettsanleggene / friområdene i regionsenteret ligger. Denne reguleringsplanen ble enstemmig vedtatt av kommunestyret i juni 2011; etter høringsuttalelser og underskriftsaksjon. – Dermed var det også tidsmessig naturlig å utsette behandlingen av den reviderte "Anleggsplan for idrett, leik og friluftsliv" til den nye kommunestyreperioden.

For øvrig har det høsten 2011 vært **flere åpne møter** knyttet til Salhus idrettshall m/ klatrevegg og Brønnøysund friluftsområde(r) m/ fiskeplass for funksjonshemmede. Høsten 2011 har det kommet flere skriftlige innspill angående Salhus idrettshall og Brønnøysund friluftsområde. I sitt møte 15.11.2011 ble Brønnøy idrettsråd orientert om planprosessen samt prioriterte spillemiddelsøknader for 2012. Det samme ble Driftsstyre 1 i sitt møte 21.11.2011.

Videre forventes det at "Det faste utvalg for plansaker" (formannskapet), i møte 29.11.2011, sender planen ut på 6 ukers offentlig ettersyn / høring. Herunder forventes behandling i Idrettsrådet, Ungdomsrådet, Eldrerådet, og Råd for funksjonshemmede. Deretter vil planen bli politisk behandlet i februar / mars 2012: i Driftsstyre 1, i Det faste utvalg for plansaker, samt vedtatt i Brønnøy kommunestyre.

Interessen for planprosessen har som tidligere vært rimelig stor. Ved denne revisjonen av planen kom det inn ?? uttalelser (antallet føres inn etter høringen). Denne planen har også som basis **innspill / henvendelser / spørsmål** som er innkommet til kommunen i årenes løp. Dette er henvendelser fra enkeltpersoner, institusjoner og lag / foreninger. Ved tidligere hovedrulleringer har det innkommet 10-15 uttalelser. Kulturkonsulenten i Brønnøy, som har "ført i penn" denne planen, har også vært sekretær for tidligere anleggsplaner fra 1987.

.....

B. STATUS - UTVIKLINGSTREKK

7. Samfunnstrekk i Brønnøy.
8. Status – Folkehelse i Brønnøy.
9. Status – Idrett og friluftsliv i Brønnøy.
10. Status – Anlegg for idrett og friluftsliv, nærmiljø og kulturbygg i Brønnøy.

7. SAMFUNNSTREKK I BRØNNØY

- 7.1. Beliggenhet – kommunen midt i Norge.
- 7.2. Befolkning – en kommune i vekst.
- 7.3. Arbeidsliv – mangfoldig næringsliv.
- 7.4. Klima – vi takker golfstrømmen.
- 7.5. Kulturlivet – i flo og fjære.
- 7.6. Det e hær vi høre tel.

Areal: 1.046 km² m/ sjøareal: 2099 km².
Innbyggere: 7.784 (1.7.2011).
Kommune- / regionsenter: Brønnøysund.

Region:	Sør-Helgeland (13.163 innb. pr. 1.7.2011); sør i Nordland fylke.
Bygdesenter:	Hommelstø, Nordhus/Toft, Salhus (og Berg i Sømna).
Skolekretser:	4 (5). Kulturbygg: 50-60
Idrettsanlegg:	120 – 150 "Friluftsområder": minst 20 (!?)
Lag /foreninger:	Nesten 200. Idrettslag: 4 "fleridrettslag" og 7 "særidrettslag"

Politisk karakteristikk: Siden Brønnøy ble "storkommune" i 1964 (Brønnøy / Brønnøysund / Velfjord / Sømna (fram til 1977)) så kan vi "grovt" si at Arbeiderpartiet har hatt ordføreren i 28 år, Senterpartiet i 16 år og Høyre i 4 år.

Priser m.m.: Årets båtommune i 1994, HVPU pris i 1993, kinopris i 1995, stedsutviklingspris, årets flyplass 2 x, og første bibliotek på internett, Sommerbyen i Nordland (2004), Torghatten nr. 2. i kåringen av "våre nasjonale geologiarv" (2010).

7.1. Beliggenhet: - KOMMUNEN MIDT I NORGE

Brønnøy kommune ligger midt i Norge. Folketallet har voksende og er nå rundt 7.800. Med 1.046 kvadratkilometer kan vi vise fram en rik og variert natur – fra øyriket i vest via frodige bygder og skogkledde fjorder til høgfjell i øst. Kystbyen Brønnøysund er kommune- og regionsenter med ca. 5.000 innbyggere. Brønnøy har gode kommunikasjoner med en moderne flyplass med mange avganger, daglige hurtigruteanløp og ferjefri forbindelse til E6. Sørvest om Brønnøysund ligger det berømte fjellet Torghatten – med særpreget hull tvers igjennom. – Slik kan Brønnøy presenteres.

Brønnøy er midt i Norge, midt i leia. Vårt område ligger midt mellom Lindesnes og Nordkapp. Brønnøy ligger på Helgelandskysten i den sørlige delen av Nordland fylke. Norges lengste fylke - 70 mil fra nord til sør. Brønnøy ligger i regionen Sør-Helgeland. Regionen har i overkant av 13.000 innbyggere og et landareal på 3205 km² (og 8376 km² med sjøareal). Sør-Helgeland består av de fem

kommunene Bindal, Sømna, Brønnøy, Vevelstad og Vega. I tillegg grenser Brønnøy til kommunene Grane og Vefsn i øst, samt Atlanterhavet i vest.

Brønnøy har et landareal på minst 1.046 km². "Minst" – fordi det har vært en grensestrid i 125 år med Vefsn / Grane om 64 km². Med sjøareal blir Brønnøy kommune på 2.099 km². Vestfold fylke er på 2.216 km². I Brønnøy er det 10,5 mil fra "ytterste skjær" i vest og til Tosenfjellet i øst. Det er i luftlinje 4,7 mil fra Lande i sør til Klausmarka i nord. Kommunen er "oppdelt" med hundrevis av øyer og holmer samt lange fjorder. Dette gir **60 mil strandlinje** og vi kan med rette kalles en virkelig kystkommune. – Det betyr store muligheter for friluftsliv til sjøs og til lands.

7.2. Befolkning: - EN KOMMUNE I VEKST

Brønnøy er en kommune med positiv befolkningsutvikling. Pr. 1.7.2011 var vi 7.784 innbyggere. Siden 1970 har vi hatt en vekst på 1242 innbyggere (fra 6.542 i 1970 til 7.784 i 2011). Fra 1990 til 2001 var **folketilveksten** i Brønnøy på + 590. Fra 2004 til 2011 var veksten på + 219 innbyggere. Brønnøy er en av 8 kommuner i Nordland som har hatt økning i folketallet de siste 15 år; mens de øvrige 36 kommunene har hatt nedgang. – Men, dette kan også bety et økt press på areal for fysisk aktivitet og naturoplevelser samt økt behov for nye idrettsanlegg.

De fleste av innbyggerne bor på strandflata i den vestlige delen av kommunen. I Brønnøy bor det **8 innb. pr. km²** (7 i Nordland og 16 i Norge). Det betyr at vi fortsatt har god plass og at vi har sterkere desentralisert bosetning enn gj.s. i Norge. I Brønnøy er 63 % bosatt i tettbygde strøk mot 68 % i Nordland og 77 % i Norge. Gj.s. reisetid til kommunesentret er 8,6 min (7,6 i Norge). Et ordtak fra Velfjord sier: *"Alle kan ikke bo på Torget og Tilrem. Det må være noen i Krekan og Klavesmarka"*.

Det finns nok statistikk til å gjøre oss **optimistisk**: I Brønnøy er andelen barn og unge mellom 0-17 år = 24,3 % (i Nordland 22,5 % og i Norge 22,7 %). Pr. 1.1.2010 utgjør barn og unge 0-17 år en befolkning på 1861 personer. Andel menn pr. 100 kvinner 20-39 år: 99,9 % i Brønnøy (104,5 % i Nordland og 104 % i Norge). Totalt er det 50,1 % kvinner og 49,9 % menn i Brønnøy. Framskrevet til 2030 så skal Brønnøy øke til 8.350 innbyggere. – Skal vi tro statistikken så trives folk i Brønnøy. Her er trygghet, trivsel og utvikling.

7.3. Arbeidsliv: - MANGFOLDIG NÆRINGS LIV

Brønnøy har et **varierte arbeidsliv** – fra marmor til havbruk, fra data til kufjøs, fra bilverksted til trafikkelskap, fra sykerom til klasserom, fra olje til slakteri, fra ... Jordbruk er fortsatt en stor næring i kommunen. Brønnøy har 30 km² (2,9 %) jordbruksareal i drift (1,5 % i Nordland og 3,2 % i Norge). Produksjon av melk og kjøtt gir slakteri (Brønnøy) og meieri (Sømna), handel og service. Betydelige barskogområder finnes, særlig i indre del av kommunen. Ellers dominerer løvskogen. I flere tusen år var de fleste Brønnøyværingene fiskerbønder. Fortsatt har rundt 50 personer fiske som yrke.

Med blick på fortida er havbruk en næring **i utvikling**. Vi har helikopterbase for oljevirkosomheten; samt stasjonert ambulansfly og ambulanshelikopter. Reiselivet kaller oss Eventyrkysten, Sagakysten eller Kystriksveien (Nasjonal turistvei fra 2015). Her finner du også det verdensledende dataregistret, Brønnøysundregistrene, med 550 arbeidsplasser. I Velfjord er det gruvedrift i stor skala – Brønnøy kalk. Og det er 6-7 kraftverk under planlegging i Tosbotn.

God samferdsel er viktig for næringsliv, velferd og trivsel. Andel husholdninger som disponerer bil i Brønnøy er 73,1 % (i Nordland 71,1 % og i Norge 70,3 %). Brønnøysund har daglig hurtigruteanløp og ei havn med store muligheter. Byen har også regional flyplass på 1200 meter (tot. 1460 m.) Her er rundt 30 bevegelser pr. dag, herunder flere daglig flyforbindelse til Bodø, Trondheim og direkte ruter til Oslo. Kommunen har ferjefri forbindelse til E6 (fra 1987), via Velfjord og Tosentunnelen (5.831

m). Denne Fv76 er en del av "sagaveien". Også "Kystriksveien", Fv 17, går gjennom de vestlige delene av kommunen. Vårt Torghatten Trafikkselskap har godt over 2000 medarbeidere på landsbasis.

Arbeidslivet preges ellers av Brønnøysunds funksjon som regionalt senter for administrasjon og utdanning, handels- og kommunikasjon. Fylkeskommune sin tilstedeværelse vises igjennom Br.sund videregående skole. **Kommunen er fortsatt regionens største arbeidsplass**, med 570 årsverk fordelt på over 700 ansatte – 539 kvinner og 178 menn. I kommunen er det 50 profesjoner og gjen.s.alderen er 46 år. - Folk har funnet et levebrød her i titusen år. Og her vil vi fortsatt bo!!! I Brønnøy er det ledig tomtareal og 77,7 % av boligene er bygd etter 1961 (71,1 % i Nordland og 66,9 % i Norge).

Syssele satt fordelt på næring (2009):

- Primærnæring: 7,2 % i Brønnøy (6,2 % i Nordland og 3 % i Norge).
- Sekundærnæring: 12,9 % i Brønnøy (18,7 % i Nordland og 19,9 % i Norge).
- Tertiærnæring: 79,4 % i Brønnøy (74,6 % i Nordland og 76,6 % i Norge).

Syssele satt fordelt på sektor (2009):

- Offentlig forvaltning: 42,3 % i Brønnøy (37,6 % i Nordland og 29,6 % i Norge).
- Privat sektor og offentlige foretak: 57,7 % i Brønnøy (62,4 % i Nordland og 70,4 % i Norge).

7.4. Klima: - VI TAKKER GOLFSTRØMMEN

Brønnøysund er **kystbyen midt i leia**. Oppdaget og geografisk plassert i 1769. Med mellomrom på 41.000 år ligger også polarsirkelen her. Nå er den på vei nordover, 14,5 m pr. år. Småbyens beliggenhet er **65° 28' nordlig bredde**. Vi er nord for Arkhangelsk i Russland. Har felles breddegrad med Beringstredet. Vi ligger nord for Fairbanks i Alaska og Hudsonbukta i Canada. Vi treffer midt på Island. – Likevel er vi midt i Norge! **Vi har mye å takke Golfstrømmen for!** Måtte den lenge leve!

Klima har til dels stor betydning for enkelte av idrettens uteaktiviteter samt friluftsliv. F.eks. hører ski og snø sammen. Brønnøys **nærhet til sjøen** påvirker vårt klima. I forhold til breddegraden er vintrene svært milde og våren kommer tidlig. Bare februar måned har i gj.s. minusgrader – 0,8 grader C i perioden 1931-1960. **Gradestokken** viser i perioden 1961-1990 at det er tre måneder med gj.s. minusgrader: – 0,1 i des.; – 1,1 i jan og – 0,6 i feb. Som den foregående 30-årsperioden er juli og august de varmeste med 13,1 og 13,0 grader C. Ut fra tilgjengelig værstatistikk har Brønnøysund en årsgj.s. på 5,8 grader i perioden 1931-1960, mens "normalen" 1961-1990 er på 5,6 grader.

I perioden 1961-1990 er det mai som har minst **nedbør** (66 mm) og oktober mest (192 mm). Brønnøysund har en gj.snitt nedbørmengde på 1.345 mm pr. år i perioden 1931-1960, mens "normalen" 1961-1990 er på 1.510 mm pr. år. **Vindforholdene** varierer med årstiden. I november, desember, januar, februar og mars er øst hovedvindretningen i Br.sund. Denne er ofte svak vind eller lett bris. De sterkeste vindene kommer oftest fra sektoren vest til nord. I mai, juni, juli og august er nord hovedretningen med ofte lett bris. Dette gir ofte klart vær, men øker behovet for vindskjerm for å nyte sola. Vind fra øst gir ofte godt vær i Br.sund. (Bygger på tre daglige observasjoner 1956-1965).

Disse **hovedbildene** fra klimaet i Brønnøysund kan i enkelte deler av kommunen endres av den lokale topografi og beliggenhet, og dermed kan vise store ulikheter. Vi ser dette i **Velfjordområde** der det er mer "innlandsklima" med kaldere vinter og varmere sommer. Når vi kommer enda lengre inn i landet, øst til nabokommunen Grane, får vi som regel snørik vinter.

7.5. Kulturlivet: - I FLO OG FJÆRE

I Brønnøy er det flere tusen **skapende og kulturinteresserte mennesker**. Vi har nesten 200 lag og foreninger - fra sangkor til sjakkklubb, fra skytterlag til besøkstjeneste, fra danseklubb til pinsemenighet, fra fagforening til motorsykelklubb, fra idrettslag til husflidlag, fra naturvernforening til næringforum - Her er mye aktivitet, og ofte stort engasjement. Kultur er både samfunnets lim –

og individets og gruppers mulighet til å markere egenart. Mer kultur gir hver og en av oss flere **valgmuligheter** og et bredere innhold i våre liv. Lett tilgang til et bredt spekter av kulturgoder er viktig for folks trivsel, trygghet og vekst.

Samtidig befinner kulturlivet seg i flo og fjære. Det kan ofte bli manglenes "jernbur": - Mangel på ledere, penger, anlegg og deltakere. Boka "Kluss i vekslinga" (1988) oppsummerer det slik: Kulturen befinner seg i et samfunn hvor det skjer **endringer** i økonomi, arbeid, forbruk, familie, kultur og livsstil: * Fra befolkningspyramide til befolkningsstabbur. (Færre barn - flere eldre). * Økonomisk stagnasjon og arbeidsløshet (for noen). * Fraflytting og sentralisering. * Mer fritid, knappere tid. "Fritidens negasjon": Fritiden skulle være den tid da man var fri for forpliktelser, uten nytteformål og moralske krav, men - De frivillige organisasjoner gir "ufrihet". - Det uforpliktende forplikter deg. - Det formålsløse blir nyttebegrunnet. - Egenverdien blir vendt til misjoneringsoppgave.

Den organiserte fritid slår dermed for mange over i sin motsetning: Fritiden kan bli ganske arbeidsom. Men også "internt" i ulike folkebevegelser er det **store utfordringer**:

- > Hvordan møte den økte aktiviteten blant "voksne" og eldre ? > Hvordan aktivisere de passive ?
 - > Hvordan stoppe frafallet blant ungdom ? Hvordan "overvinne konkurransen" fra mediene ?
 - > Hvordan få barneaktiviteter på barns premisser ? > Hvordan overvinne ulikheter i deltakelse ?
- Aktivitetsnivået er avhengig av: kjønn, alder og sosial status.

I Brønnøy kommunes "**Ungdomsplan 2002-2005**" står følgende oppsummering: "Regionalt kultursamarbeid, fotball, Fjelltrimmen, speideren og snøbrett er tiårets vinner, men det er fortsatt plass til flere ungdom i kulturaktiviteter. Vanlige utsagn er: "Det er kjedelig". "Vi har ingen tilbud utenom fotball". "Kommunen gjør ingen ting". - Dette er en beskrivelse vi skal ta alvorlig; likevel - bredden i aktivitetsmuligheter har blitt større på 1990-tallet. ..."

Endringer og livsvilkår for ungdom i Brønnøy kan oppsummeres på denne måten:

+ **PLUSS !?**

Ø Bedre økonomi !?	> Bedre utdanningstilbud !?
Ø Bedre helsevern !?	> Bedre kulturtilbud !?
Ø Flere trafikksikkerhetstiltak !?	> Bedre tilgang på arbeid !?
Ø Media- / informasjons "revolusjon" !?	> Fortsatt stort engasjement i lag / foreninger !?
Ø Bedre tilgjengelighet !?	> Større reisevirksomhet !?

> Samtidig, vi behøver ikke å være syke for å bli bedre.

- **MINUS !?**

• Lengre ungdomsperiode !? (men mer utdanning)	* Økt flytting !?
• Sterkere markedsstyring !?	* Sterkere isolasjon !?
• Passivitet - frafall fra organiserte kulturaktiviteter !?	* Økt narkotikabruk !?
• Endringer i familie- og samlivsmønstre !?	* Større klasseforskjeller !?

Brønnøy kommune på sitt beste kan være en god samarbeidspartner for den tredje sektor. Tross mange gode tiltak i Brønnøy er kommunes engasjement svært stramt. Ønsker og behov innenfor kulturområdet **står i kø** for å bli løftet inn i økonomiplan og budsjett. Brønnøy kommune er midt i leia når det gjelder kulturinnsats. Statistisk Sentralbyrå's foreløpige **KOSTRA-tall for 2010** (pr. 15.03.2011) viser at det ble brukt minst 14,3 mill. kr. i 2010 (mot 13,7 mill. kr. i 2008). Brønnøy bruker 3,1 % (2,7 % i 2008 og 2,9 % i 2003) av "netto driftsutgifter **kultursektoren i %** av kommunens totale netto driftsutgifter". Mens gj.snitt i vår kommunegruppe 11 er 3,7 %. Kultur utgjør i netto driftsutgifter pr. innbygger i Brønnøy - kr. 1.341,- (i 2007 - kr. 1.222,- og i 2003 - kr. 925,-); mens gj.snitt i gruppe 11 er kr. 1.518,-. Brønnøy tar noe av "det tapte" igjen i investeringer til kulturanlegg - kr. 546,- pr. innb. i Brønnøy, mens gruppe 11 har 478,- pr. innb.

Fra 01.01.2006 ble kulturavdelinga delt i 7 deler og kulturkontoret ble **lagt ned etter 27 år**. Stillingene, 22 medarbeidere - fordelt på 13 årsverk i 2005, ble i hovedsak spredd til ulike drifts-/virksomhetsområder. I tillegg var det 6-7 regionalt kulturansatte; samt kirkelige stillinger. Fagstabens kulturansvar, ved kulturkonsulenten, er knyttet til oppgaver som kulturvern og bygdebok (40%), idrett

og friluftsliv (40%) samt informasjon (20%). Stillingen er fortsatt en tidsmessig mangelressurs der det er avvik mellom realitet – behov og forventninger. Ut over dette, samt kroppsøvingslærere og enkelte fysioterapeuter, så mangler idrettsområdet ansatte. Dette har Brønnøy idrettsråd påpekt ved flere anledninger. I 2011 har Brønnøy kommune tilsatt en folkehelsekoordinator.

7.6. ”DET E HÆR VI HØRE TEL”

En av de store utfordringer for distrikts-Norge er rekruttering. Det at det bor folk i hele landet gir grunnlag for god utnyttelse av både natur- og menneskeskapte ressurser. Som en følge av utviklingen innen kommunikasjon og media, oppleves det som om verden blir mindre. For at ungdom fra Brønnøy skal kunne ha et godt utgangspunkt for å møte den store verden, er det viktig at lokalsamfunnet kan gi verdier og røtter. Ved å gi vår egen ungdom god ballast i form av god kunnskap, positive opplevelser av egen barndom og ungdom i Brønnøy – så skulle vi ha noen fortrinn når ungdom har vært ute ”å lært verden å kjenne”. Da er den positive tida i idrettslaget, skolekorpset eller speideren av betydning.

Undersøkelsen ved videregående skole i Brønnøysund (1989) viser at ungdom har **sterke bånd til sin heimkommune**. På formuleringen ”*Etter endt utdanning er ønsket å bo og arbeide – i Brønnøy, - i heimkommunen, - annet sted i landet*” ble resultatet slik:

- Ø Ungdom fra Brønnøy svarte 56 på Vesttun (allmennfaglig) og 53 på Østtun (yrkesfaglig) ”i Brønnøy”, mens ”annet sted i landet” svarte 72 på Vesttun og 23 på Østtun.
- Ø Ungdom fra de andre kommunene på Sør-Helgeland: svarte bare 6 i Brønnøy; 70 i heimkommunen og 61 annet sted i landet.

Deltakelse og innflytelse gir **identitet og tilhørighet**. Nærhet til heimkommune kan **gi samhold og tillit til andre**. En slik selvtilit kan bidra til at vi også er åpen for andres tradisjon og verdighet. Dette er positive egenskaper som vi bærer med oss resten av livet. Identitet og tilhørighet skapes i samspill med **aktivitet og livsform**. Identitet skapes gjennom deltakelse etter evner og interesser. Familie, venner, skole, kultur og natur, og aktiviteter knyttet til disse, er stikkordene her. Alle har behov for å fylle fritida med meningsfulle gjøremål i aktiv samhandling med andre. Hvilke aktiviteter som oppleves meningsfulle varierer selvsagt. Vi må fortsatt **la mangfoldet blomstre**.

Tidligere var identiteten på mange måter noe vi ble født inn i. Nå må den enkelte i mye større grad **skape sin egen identitet** – man bestemmer ikke bare hva man skal bli, men også hvem man skal bli. Skolene og de frivillige organisasjonene kan bidra til denne prosessen. Vi påvirker og blir påvirket, ikke minst av ”nye” og sterke massemedier. Den lokale tilhørigheten kan være en viktig ballast for å få ungdom tilbake til et framtidig arbeidsliv i Brønnøy (**Retureffekten**). Også for rekruttering av arbeidstakere, som ikke har røtter i Brønnøy; - kan et rikt kulturliv, herunder mulighet for fysisk aktivitet og naturopplevelser, være et av våre fortrinn.

Et viktig element i all næringsutvikling er den menneskelige ressurs som **ideskaper**. I barne- og ungdomsårene legges grunnlaget for den skapende prosess, evner og anlegg utvikles og modnes. Skal vi oppleve ”skapende trang” må vi være **trygge** på oss sjøl, på omgivelsene, på framtida og kjenne trygghet for arbeid og inntekt. Fysisk aktivitet og naturopplevelse gir ofte rom for kreativitet og nyskaping, personlig og sosial utvikling. – Ser vi på den gode befolkningsveksten i Brønnøy de siste 30 år, så er vel **kommunen et godt sted å bo og en kommune som i rimelig grad har lyktes**. Her er trygghet, trivsel og utvikling.

8. STATUS – FOLKEHELSE I BRØNNØY

- 8.1. Hva vet vi om folks helse i Brønnøy?
- 8.2. Diagnose – Livsstil som risiko
- 8.3. Hver tid har sine utfordringer
- 8.4. Resept for et sunnere Brønnøy

8.1. HVA VET VI OM FOLKS HELSE I BRØNNØY?

– Ikke mye, men litt. Det er noen lokale tall, men mest må vi stole på nasjonale statistikker. Muligens er vi en ”gjennomsnittskommune” med ”gjennomsnittsmennesker”!? Fra nyttår 2012 får hver kommune en helseprofil. Inntil da får vi ”nøye oss med” tall fra den ”lokale” HEPRO-undersøkelsen (Health Profiles). **I 2006 svarte 1064 brønnøyværing**er på spørsmål om selvopplevd helse. Brønnøy, i samarbeid med 10 andre ”helse i plan” -kommuner, gjennomførte en undersøkelse basert på et skjema som ble sendt ut til 2273 tilfeldig utvalgte personer mellom 16 og 80 år. I Brønnøy svarte 470 menn og 594 kvinner – noe som gir en svar% på 46,8. Dette gir begrenset tolkningsmulighet, men det gir likevel en viss beskrivelse av hvordan 14% av befolkningen i Brønnøy ser på sin egen helse, sammenlignet med befolkningen i 10 andre kommuner i Norge.

Under hovedområde ”**Selvopplevd helse og livskvalitet**” svares bl.a. følgende: 72% av denne gruppen brønnøyværing er svaret at de har ”God selvopplevd helse” og 76% m / 73% k svarer at de er ”frisk nok”. De med høyere utdanning vurderer sin helse bedre, både menn og kvinner med 82%. De som har grunnskoleutdanning svarer 64% m / 62% k positivt. Gift/samb. med barn har bedre helse, både menn (79 %) og kvinner (80%). Enslige uten barn vurderer sin helse dårligst. Elev/student vurderer sin helse bra. Opplevelsen av god helse i tettbygde strøk/ by, er bedre enn i sprettbygde strøk. – På de fleste spørsmål angående selvopplevd helse og livskvalitet svarer disse brønnøyværingene lavere (mindre gunstig) enn de fleste gruppene fra de 10 andre kommunene.

Når det gjelder spørsmål om ”**sykdommer og plager**” så opplyser hhv 40% menn og 37% kvinner, av de som svarer fra Brønnøy i HEPRO, at de har en langvarig sykdom. Her ligger Brønnøy dårlig an i forhold til de andre kommunene. I aldersgruppen 16-24 år sier 13% m og 19% k at de har langvarig sykdom. Det er bekymringsfullt at 1 av 7 personer i den ”beste alder” opplever seg syk.

Hele 40% m og 47% k i denne aldersgruppe at de har allergi og 21% m og 9% k at de har astma. – Det kan tyde på at allergi ikke oppleves som sykdom. Kanskje astma gjør det, men ikke for alle. **Brønnøy har mer** sukkersyke, mest for menn og stigende med stigende alder. Siden sukkersyke er en sykdom med høye mørketall, dvs. mange har det uten å vite om det, kan det godt være at i Brønnøy vet flere om at de har sukkersyke. Vi skiller oss ut også i høyt antall som sier de har høyt blodtrykk. Kvinner og menn stiller ganske likt og stigende antall med alder.

Under ”**miljørelaterte ressurser**” kan det leses av HEPRO-undersøkelsen (2007): At **kvinner** i Brønnøy jevnt over har lave skår (%) sammenlignet med sine medsøstere i de andre kommunene. Det positivt unntak er ”**kontakt med venner**” som gir topp gunstig verdi 73%. For **menn** i Brønnøy er det mer variabelt – der kontakt med venner er på ”gunstige” 71%; møteplasser er midt i laget med 50%; mens kulturtilbud, ”mulighet for fritidsaktiviteter” og kollektivt transporttilbud er på lave 30%, 47% og 21%. Ellers, stoler bare 74% menn og 71% kvinner **stoler på sine medmennesker** i Brønnøy (!?). I alle kommunene samlet stoler ¾ av de spurte på folk, mens ¼ ikke gjør det. – KOSTRA-tallene (2008) viser også at andel uførepensjonister 16-66 år er høyere i Brønnøy 13,2% (i Nordland 12,1% og i Norge 8,9%).

8.2. DIAGNOSE – LIVSSTIL SOM RISIKO

Fra 1.1.2012 innføres **samhandlingsreformen**, ny helse- og omsorgslov samt ny folkehelselov. Kommunene får nye roller og nye oppgaver, det skal vektlegges helhetlig behandling og forebygging samt en oppgaveforskyvning fra spesialisthelsetjenesten i kommunen. Samhandlingsreformen dreier seg om at det er bedre å forebygge fremfor å reparere, og det er bedre å iverksette tiltak tidlig enn seint. Kommunene skal nå gjøre en helseinnsats, det skal lønne seg å forebygge sykdom og her kommer den nye folkehelseloven inn. Den nye loven klargjør kommunenes ansvar for å tenke folkehelse, helsefremmende tiltak og fysisk aktivitet i all planlegging. Det skal tenkes helse i alt, også i kultur, samferdsel, skole og barnehage. Slagordet er ”helse i alt vi gjør”.

Stortingsmelding nr. 16 (2002-2003) – ”Resept for et sunnere Norge. Folkehelsepolitikken” (Helsedep.) introduserer ”den store helsepolitikken”. Den defineres slik: ”forebygge mer for å reparere mindre”. Målsettinga er å skape ”et sunnere Norge” gjennom politikk som bidrar til flere leveår med god helse i befolkningen som helhet og å redusere helseforskjeller mellom sosiale lag, etniske grupper og kjønn. Fire veier til ”et friskere Norge” skisseres: 1. Skape gode forutsetninger for å kunne ta ansvar for egen helse, 2. Bygge allianser for folkehelse, 3. Helsetjenestene: forebygge mer for å reparere mindre, 4. Utvikle ny kunnskap.

Helsetilstanden i den norske befolkningen er gjennomgående god og **viser en positiv utvikling**. Samtidig går den positive utviklingen nå tregere enn i land det er naturlig å sammenligne seg med. I 1970 lå Norge på 3.plass blant OECD-land i forventet levealder for menn, og på 1.plass for kvinner. Flere land passerte Norge midt på 1980-tallet og har beholdt forspranget gjennom 1990-tallet. I 1999 lå Norge på 8.plass for menn og 9.plass for kvinner. Levealderen har økt jevnt de siste 20 årene, og i dag er forventet levealder for kvinner 81,4 år og 76 år for menn. Fire av fem voksne i Norge sier at de har god eller meget god helse.

Selv om vi opplever vår helse som god, fører vår moderne livsstil til utfordringer når det gjelder sykdomsutviklingen i befolkninger. Hjerter-/karlidelser, diabetes 2, ulike kreftformer og kroniske luftveissykdommer er dominerende ikke-smittsomme kroniske sykdommer, som fører til **85% av uhelse og for tidlig død**. Flere og flere lever med kroniske helseplager. 3 av 10 sier at de har helseproblemer som påvirker hverdagen, 1 av 4 har en sykdom i muskel eller skjelettet, 10-15% har psykiske problemer, 1 av 10 i yrkesaktiv alder er uføretrygdet, 24% av 16-74 åringer røyker daglig, 2 av 5 dør av hjerte- og karsykdom og 1 av 8 har ligget på sykehus det siste året (2005). Befolkningen i Brønnøy er blant de som **bruker lege** mest, hhv. 47% m og 55% k. (”Brukt lege siste 3 mndr.”). Lavere utdanning og ”ikke i arbeid” øker legekontakt. (HEPRO 2007)

I Verdens helseorganisasjons rapport om **verdens helse** fra 2002 fokuseres det på faktorer som gir økt risiko for dårlig helse. Det legges spesielt vekt på betydningen av endringer i livsstil. Rapporten slår fast at 10 risikofaktorer står bak 1/3 av alle tilfeller av for tidlig død på verdensbasis. I de industrialiserte landene er minst en 1/3 av sykdomsbyrden resultat av 5 av disse risikofaktorene: tobakk, alkohol, høgt blodtrykk, høgt kolesterolnivå og fedme. Høgt blodtrykk, kolesterolnivå og fedme er sterkt knyttet til fysisk inaktivitet og et kosthold med for mye fett, sukker og salt. Dette er risikofaktorer som blir forsterket av røyking og stort alkoholforbruk. Både tobakks- og alkoholforbruket er et økende problem på verdensbasis. I 2000 kan tobakk knyttes til 4,9 millioner tilfeller av for tidlig død og alkohol til 1,8 millioner slike tilfeller.

Vi står **også i Norge** overfor utfordringer når det gjelder livsstil og helse. Det fysiske aktivitetsnivået og kroppsarbeidet er redusert, nordmenn røyker fremdeles mye og det er et stort forbedringspotensial når det gjelder kosthold. Utviklingen på 1990-tallet viser at tilbakegangen i røyking blant ungdom har stoppet opp, og at forbruket av alkohol og andre rusmidler har økt. Det settes forhåpninger til langtidsvirkningen av en av verdens strengeste røykelover som ble innført i 2004. Det er de med lavest utdanning og inntekt som har en livsstil med størst risiko for sykdom. **Folkehelsearbeid** innebærer å svekke det som medfører helserisiko, og styrke det som bidrar til å bedre helse.

8.3. HVER TID - SINE UTFORDRINGER:

I det 20-århundre opplevde vi en bedring i vår helsetilstand uten sidestykke i historia. Befolkningens gj.s. levealder økte med mer enn 30 år. Ved forrige århundreskifte døde hvert 10. barn før de var fylt året. De store "folkesykdommer" var infeksjoner, epidemier, sult og fattigdom. 50% av dødsfallene skyltes infeksjoner og "farsotter". Med velstanden kom **livsstilssykdommene**: kreft, hjerte- og karsykdommer, lungesykdommer og diabetes type 2. Ved inngangen til dette årtusen ser vi at lidelser forårsaket av overvekt, fysisk passivitet og mistrivsel øker. Depresjoner og kroniske smertetilstander blir etter hvert like viktige helseproblemer som hjertesykdom i vår del av verden. Satt på spissen: Tidligere slet vi oss til sykdom og død – nå konsumerer vi oss til det samme, og vi gjør det i sittende stilling. Enkelte **trender og samfunnstrekk** gir betydelige utfordringer i folkehelsearbeidet:

BARN "PASSIVISERES": Norske barn regnes blant de **friskeste i verden**. Aktivitetsnivået øker med alderen og når en topp tidlig i tenårene. Samtidig fører reduksjonen i dagligaktivitet til at kanskje så mye som 70-80% av alle barn og unge er for lite fysisk aktive. Blant barn er **sykdommer** i åndedretsorganene, spesielt astma, som er mest utbredt. Det har ført til økt fokus på innemiljøet – spesielt i skoler og barnehager. Kreft er den vanligste årsak til død hos de yngste. Eldre barn er mer utsatt for ulykker, spesielt trafikkskader. Ulykker utgjør nesten 1/2 av den totale dødelighet blant eldre barn. Vi regner med at 10-20% av alle barn har så store psykiske problemer at det går ut over deres daglige fungering, og at mellom 4-7% trenger behandling. For ungdom utgjør det ca. 10%.

UNGDOMSÅRENE er generelt preget av **god helse** og lav utbredelse av alvorlige sykdommer. Samtidig er denne perioden preget av utprøving og etablering av helse- og risikofølelse. De atferdsmønstrene som etableres i ungdomsperioden kan ha betydelige effekter på helsa senere i livet. Blant ungdom i alderen 16-24 år er det rundt **30 % som røyker** daglig. Den store reduksjonen i andelen dagligrøykere blant unge i alderen 16-24 år som vi så fra 1973 til slutten av 1980-tallet, har stagnert. Det har vært en ganske kraftig **økning av alkoholkonsum** blant ungdom på 1990-tallet. Vi ser tendensen til blandings- problem – rusbruk i kombinasjon med angst, depresjon og adferdsvansker. Det ser ut til å være store sosiale forskjeller i helsevaner ungdom i mellom. Det er et betydelig potensial for byggende helsearbeid blant ungdom, samtidig er det viktig å ikke sykdeliggjøre de vanlige utfordringer som følger med ungdomsårene.

TOBAKK og ALKOHOL: Brønnøy skiller seg ufordelaktig ut hva angår **røykevaner**. Det gjelder for begge kjønn. Hver 5. ungdom 16-24 år røyker. Enslige kvinner m/ barn, røyker hele 40 %, mens hos menn er det kun 13 % som er daglige røykere. Det ser ut til at det å være i arbeid beskytter og det er en positiv tendens for høyere utdanning. Halvparten av de som røyker ønsker å slutte, men færre klarer det i Brønnøy.

Brønnøy ligger nær gj.s. hva angår **alkoholbruk**. Totale inntak av alkohol hos menn, er 24 %, hos kvinner er det 11 %. Hele 44% m og 35% k i alder 16-24 år oppgir å ha et høyt og hyppig alkoholinntak. Det kan se ut til at alkoholbruk øker med utdanning. Kvinner i voksen alder drikker mindre enn menn. Hhv 4% m og 5% k ønsker å redusere sitt alkoholbruk. (HEPRO 2007)

FYSISK INAKTIVITET: Den norske befolkning er blitt gradvis tyngre. Kroppsvekten blant voksne menn (40-åringer) har økt med 9,1 kg i løpet av de siste 30 årene. Samtidig er folks daglige fysiske aktivitetsnivå betydelig redusert. Andelen som trener har økt noe, men det kan ikke så langt kompensere for den reduksjon i hverdagsaktiviteten som er resultat av at dagliglivets krav til fysisk aktivitet er blitt mindre. Undersøkelser tyder på at over halvparten av den voksne befolkning har et for lavt aktivitetsnivå. (St.meld. nr. 16; 2002-2003).

HEPRO-undersøkelsen (2007) viser at **overvekt og fedme** er ei utfordring for folk i alle kommuner. Brønnøy skiller seg ikke ut. Det er flest overvektige menn med 41%, og hos kvinner er det 27%. Hver 3. mann og hver 4. kvinne i alder 16-24 år er overvektige eller fete. Vekta øker med alderen, med unntak for de aller eldste. Utdanning ser ut til å bety noe for kvinner, men ikke for menn. I alderen 16-24 år har menn lite intensjoner om å redusere vekten (6 %), mens kvinner i samme aldersgruppe svarer 30% at de ønsker å gjøre noe med vektproblematikken.

8.4. RESEPT FOR ET SUNNERE BRØNNØY

Sammenlignet med andre vestlige land er gj.s. deltakelse i fysisk aktivitet på fritida høg i Norge. Likevel, over halvparten av den voksne befolkningen har **for lavt aktivitetsnivå**. I meldingen "Resept for et sunnere Norge" står det bl.a.: "*Selv om det foregår mye positivt folkehelsearbeid lokalt, har det så langt vært for tilfeldig og preget av prosjekter og ildsjeler. Det er behov for bedre kontinuitet, forankring og integrering i den ordinære samfunnsplanleggingen, og utvikling av en politikk og en praksis som i større grad er kunnskapsfundert. Mulighetene helsesektoren har for å hente gevinst ut av forebyggende arbeid, er så langt ikke utnyttet i tilstrekkelig grad. På mange områder kan det forebygges mer for å reparere mindre.*"

I Brønnøy er andelen barn og unge mellom 0-17 år = 24,3 % (i Nordland 22,5 % og i Norge 22,7 %). Pr. 1.1.2010 utgjør barn og unge 0-17 år en befolkning på 1861 personer. Og i Brønnøy er det 1200 ungdommer mellom 14 – 25 år. Det ble på slutten av 1980-tallet utarbeidet en egen barne- og ungdomsplan, som er rullert som kommunedelplan "**Ungdomsplan 2002-2005**". I denne understrekes følgende seks strategier: 1. Deltakelse og innflytelse. 2. Identitet og tilhørighet. 3. Rekruttering. 4. Rusgiftforebygging. 5. Offentlig tjenesteyting. 6. Fysiske anlegg. Av tiltak nevnes "Ut på tur - aldri sur", som er tidløst og alltid like aktuelt. Under "identitet og tilhørighet" ønskes prioritert "Samspill – ung i idrett og musikk" (fra frafall til fortsatt aktivitet). Under "rusgiftforebygging" kan vi merke oss bl.a. "aktiv helg / aktiv ferie" og "danseopplæring". Flere av tiltakene er gjennomført, herunder **kr. 200.000,- til gratis leie av kommunale lokaler til trening og øvelse**.

Den positive effekten som fysisk aktivitet har for det forebyggende helsearbeidet, kan ikke overvurderes. For å motarbeide økende andelen inaktive personer søkte Brønnøy om deltagelse i prosjektet **FYSAK-Nordland** (1995). Et samarbeid mellom fylkeskommunen og rundt 30 kommuner i fylket. Prosjektet ble startet opp for å kunne gi et tilbud om tilpasset aktivitet for grupper som ikke har et tilbud fra før. Målgruppen er inaktive, eldre, funksjonshemmede og alle andre som har behov for helsefremmende tiltak. FYSAK- Brønnøy har fått svært hederlig omtale av Nordland fylkeskommune. Seks aktivitetsledere aktiviserer over 100 personer i nært samarbeid med og under veiledning av fysioterapeuter (rap. 2001). Aktivitetene kan i korte trekk oppsummeres ved: seniordans, gåtrim, trening for kommunalt ansatte, basseng trim, barseltrim, og seniortrim.

Det må fortsatt etableres flest mulig **rusfrie møteplasser** og miljøer, både offentlig og i lag og foreninger. Målet nås først og fremst gjennom å skape tilbud og aktiviteter på deltakernes premisser. Trygghet og utfordring er to viktige grunnleggende moment i et forebyggende arbeid. Det kan være utfordringer ved ansvar eller ved at fysisk aktivitet gir opplevelser - fra røft friluftsliv til motorsport og dans. Også mennesker med behov for særskilt tilrettelegging har fått sitt tilbud i – **BIFF**. Som for øvrig i 2002 fikk Brønnøy kommunes kulturpris.

En av de store **utfordringene** innenfor helsesektoren er å omfordele mer ressurser **fra reparasjon til byggende aktivitet**. Folk i Brønnøy har generelt god helse, men skadelig og uheldig livsstil kan utvikles. Det er et mål å fange opp folk generelt og risikogrupper spesielt, og sette disse bedre i stand til å løse og forebygge problemer. Fysisk aktivitet kan være et godt virkemiddel i helsesektorens forebyggende arbeid. 90 % av befolkningen går turer i nærmiljøet. De eldre går mest, og kvinner oftere enn menn. 19 av 20 oppgir at naturen er en vesentlig faktor for "det gode liv". Derfor er vår satsing på nærmiljøanlegg og friluftsliv av strategisk betydning.

God helse, opplevd livskvalitet og trivsel er vanskelig å **måle i kroner**. – Kanskje disse kvalitetene er for verdifulle til det? Likevel, en sykefraværsdag anslåes til kr. 1.700,-. En sykehjemsplass koster kr. 350.000,- pr. år. Medikamentutgifter mot høgt blodtrykk koster ca. 1,3 milliard kr. pr. år. Regelmessig fysisk aktivitet anslås å kunne redusere antall behandlingstrengende fra 140.000 til 34.500. Det kan bety en økonomisk besparelse 690 millioner kr. pr. år. Regelmessig moderat fysisk aktivitet vil kunne redusere antall diabetes type II pasienter med 21 %, hvilket ville innebære en reduksjon i behandlingsutgifter på ca. 1 milliard kr. (98.000,- kr. pr. pasient). (FYSAK-Nordland, 2000-2001).

9. STATUS - IDRETT OG FRILUFTSLIV I BRØNNØY

- 9.1. Idrettens omfang – alt er i bevegelse.
- 9.2. Idrettslagene i sentrum.
- 9.3. Den idrettslige skolesekken.
- 9.4. Friluftsliv på topp.
- 9.5. Aktivitetsplan 2005-2010.

9.1. IDRETTENS OMFANG – ALT ER I BEVEGELSE

BRØNNØY kommune er midt i leia – midt i Norge. Brønnøy er passelig stor for å beholde mangfoldet og bredden i fysisk aktivitet. Passelig liten for å bevare sosiale nettverk og dugnadsånden. En vanlig gj.s. kommune! Under ”**Individuelle ressurser og risikofaktorer**” svarer brønnøyværingene i HEPRO undersøkelsen (2007) følgende: I **fysisk aktivitet** ligger Brønnøy nær gj.s. Den totale % av kvinner som er fysisk aktiv er på 75 %, mens totalen for menn er på 68 %. Men det er bekymringsfullt er det at hele 23% m i aldersgruppe 16-24 år sier de er inaktive mot 10%k.

Angående ”**mulighet for fritidsaktiviteter**” så gir også svarene fra Brønnøy lav verdi: For menn 47% (84% er topp) og for kvinner 53% (87% er topp). Svarene er stort sett entydige blant **menn**, men de yngste har lavest med 34%. Det gjentar seg i gruppen enslig m/barn 34% og elev/student 39%. **Kvinner** i Brønnøy ser jevnt over mer positivt på mulighetene for fritidsaktiviteter. Denne verdien er i hovedsak gunstigere / stigende med alder, med utdanning, for gifte og hvis du bor i byen. Når det gjelder ”**møteplasser**” så ligger svarene fra Brønnøy på middels verdi og svarene for ”**kulturtilbud**” gir lav verdi. (HEPRO 2007) – Undersøkelsen kan tyde på at befolkningen i Brønnøy har større behov / forventninger til kulturtilbud og fritidsmuligheter enn det som blir tilfredstilt eller gitt.

Idrett og friluftsliv er den desidert største kultur- og fritidsaktivitet med hensyn til omfang og oppslutning. Idrett og friluftsliv har **lave barrierer** for deltakelse, den gir muligheter for sosial samvær og integrering, trening og trivsel, trygghet og velvære. **Hva er idrettens omfang** i Brønnøy og på Sør-Helgeland? For å belyse dette bruk vi her tallene fra ”Idrettsanlegg på Sør-Helgeland” (1991). Brønnøy utgjør over 50%. Tallene gir en anelse av omfanget også i dag:

- * 28% - 3700 - er medlem av idrettslagene på Sør-Helgeland. (30% er gj.s. i Nord-Norge og Norge, 22% Oslo/Akershus).
- * 22 idrettslag er tilsluttet Norges Idrettsforbund.
- * 30 (ca) andre lag/foreninger driver også med idrett.
- * 2000 deltar i skolens kroppsøving på Sør-Helgeland.
- * 30 særretter utøves på Sør-Helgeland (22 i idrettslagene).
- * 250 timer pr. uke er organisert fellestrening på Sør-Helgeland
- * 450 tillitsvalgte i idrettslagene (gj.s. ”levetid” for idrettsledere har gått ned fra 5 år til 1,5 år).
- * 25 - 30 årsverk nedlegges i gratisarbeid pr. år.
- * 5 mill. kr. skapes/forbrukes pr. år i idretten på Sør-Helgeland. 10 - 20% av beløpet kommer fra det offentlige.

I NORDLAND sier 56% av den voksne befolkningen at de driver uorganisert mosjon – eget initiativ, ikke nødvendigvis til faste tider og uten trener eller instruktør. 44% har for det meste utendørsaktivitet; 11% for det meste innendørs og 15% både utendørs og innendørs. Det framgår videre at 43% driver sine aktiviteter mindre enn 1 km fra hjemmet, og at de går eller sykler til / fra aktiviteten. 65% har treningsøkter som varer fra 30 min til over 1 time. I Nordlands-undersøkelsen svarer 38% at de har mye og variert fysisk aktivitet i sitt daglige arbeid, mens 40% har en del variert fysisk aktivitet i løpet av arbeidsdagen og 23% opplyser at de for det meste har stillesittende arbeid. (Polarfakta, 1999).

På spørsmålet "Kan du tenke deg å drive med **mer fysisk aktivitet** enn hva du gjør i dag?" – svarer 57% av nordlendingene ja; 41% nei og 2% vet ikke. Hva er det som setter **begrensninger** for din fysiske aktivitet? – 34% svarer "for lite tid; 18% "har ikke overskudd, hus og familie tar all tid; 17% "ingen ting"; 15% "dårlig helse"; 15% "er ikke interessert"; 2% "mangler trimmuligheter i mitt nærmiljø"; 1% "har ikke råd"; 0% "for lite kunnskap"; 8% "annet" (herunder været, alder, barnevakt, osv). (Polarfakta, 1999).

I samme gate har vi spørsmålet: **Hva må til** for at du personlig skal bli mer fysisk aktiv? – 38 % nordlendingene svarer "mer tilgjengelig tid"; – 29 % "ønsker ikke å bli mer aktiv; – 12 % "bedre helse"; – 4 % bedre aktivitetstilbud innendørs; – 2 % bedre aktivitetstilbud utendørs ... – 14 % "vet ikke". Når det gjelder "**Hvilken type** fysisk aktivitet ønsker du å begynne med, eller ønsker du mer av?" så svarer 28 % at de "ønsker ikke å bli mer aktiv"; - 24 % "vet ikke"; - 9 % "turgåing"; - 5,6 % svømming; - 5,4 % aerobic; - 4,5 % sykling. På et annet spørsmål svarer hele 30 % av de spurte at de har helseplager "eller annen funksjonshemming som i vesentlig grad påvirker funksjonsnivået?", mens 70 % svarer at de ikke har slike problemer. (Polarfakta, 1999).

HELLAS OG NORGE: "Alt er i bevegelse - *du stiger ikke ned i samme elv to ganger*"; sa den greske filosofen Heraklit for 2500 år siden. Slik er det, og den som har begge beina på jorda står stille og enda mindre i bevegelse er vi som sitter foran dataskjermen eller Tv-en. Den tidsmessige største endringen i fritidsbruk på 1970-80-tallet skjedde gjennom økt TV-titting. Og den største endring av tidsbruken på 1990-tallet (og deretter) skjer foran datamaskina (og nå de "sosiale"media). Når det gjaldt aktiviteter utafor hjemmet var endringene på 1970-80-tallet relativt små, bortsett fra at stadig flere reiste bort i helger og ferier. Færre blir igjen til å organisere og delta i aktiviteter.

Barn og ungdom i alderen 9-24 år brukte under 1 time i uka på idrett og friluftsliv i 2000, mens over 2 timer på elektroniske medier. Tiden som brukes til idrett og friluftsliv (**16-74 år**), har **holdt seg stabil** de siste 20 årene (0,31 t. pr. dag), mens tiden som brukes på f.eks. elektroniske medier (fra 1,31 t. i 1980 til 2,00 timer pr. 2000) og reiser (0,34 t. pr. dag), gradvis har økt. (Tilstandsrapport 2003). Idretten har utviklet seg til å bli en sentral arena for barn og unges sosialisering og oppvekst. Nærmere 90% av barna deltar i organisert idrett i løpet av oppveksten, i en kortere eller lengre tid. Gruppen fra 6 – 12 år er den største og medlemsandelen. I en MMI-undersøkelse fra 2004 svarer hele 83% av barn i alderen 8 – 12 år at de deltar i idrett fordi det er morsomt. Hver tredje ungdom som er medlem av et idrettslag slutter med organisert idrett før de fyller 17 år.

Resultatene fra **Levekårsundersøkelsen 2001** viser at nærmere sju av ti nordmenn i alderen 16-79 år trener eller mosjonerer minst en gang i uka. Tall fra Nordland tyder på det samme. Over tid har ikke treningshyppigheten i befolkningen endret seg mye. Over 50% av de aktive trener 1-4 ganger i uka. De er flest i alderen 16-24 år og 25-44 år som trener fra 2 til 4 ganger i uka. Andelen av befolkningen som aldri trener, øker med alderen og er størst i aldersgruppa 67-79 år. Medlemmer i idrettslag er mer fysisk aktive enn de som ikke er medlem i et idrettslag. Det er en sammenheng mellom utdanningsbakgrunn og fysisk aktivitetsnivå. Personer som har universitets- og høgskoleutdanning trener mer enn personer med utdanning fra grunnskole og videregående skole. (Tilstandsrapport 2003).

9.2. IDRETTSLAGENE I SENTRUM

DEMOKRATI: Idrettsbevegelsen, som Norges største organisasjon, er en skole i foreningsarbeid og demokrati. **Deltakelse og innflytelse**, ansvar og frihet, demokrati og solidaritet er viktige stikkord for et nytt århundre. "Vi var med å bygde denne her bygda". Deltakelse og innflytelse er nødvendig dersom nye generasjoner skal se konsekvenser av sine handlinger og se at samfunnsbygging ikke kommer av seg selv. En trenger innsikt, tillit og selvtilit for å ta ansvar for egne og felles valg.

To bilder som kan illustrere ulike måter å arbeide på er **varehuset og verkstedet**. I et **varehus** er kommunen (eller trenerne, foreldre, lærerne) blitt butikksjefen som bestemmer, - som gir tilbud. Unge

og eldre skal kunne velge og vrake, men deltar ikke i skape varen. Forbruk og tidtrøyte blir viktig for kundene, og for de tillitsvalgte eller trenerne blir kontroll og service viktige oppgaver. Det blir lett kommunens (eller trenernes, foreldrenes, lærernes) ansvar om folk ikke trives, - syns ting er kjedelig.

Det andre bilde er **verkstedet** – der det skapes, vokser, og der en løfter i lag. Stikkord som solidaritet, ansvar og velvilje bør være høyst levende. Fellesskapet i lokalsamfunn baserer seg stort sett på åpne aktiviteter. Interesse er stort sett den eneste betingelsen for å delta. Deltakelse kan ofte gi aktiviteter og resultat for fellesskapet, men også kunnskap og erfaring for den enkelte. – Eller vi har mer penger enn tid, og flere vil kjøpe enn å skape.

BRØNNØY: Idrettslagene i Brønnøy kan over lang tid vise til stor aktivitet. Lagene har forsøkt å kombinere bredde og prestasjon på en god måte, men det enkelte lag kan preges av ”flo og fjære”. Idretten i Brønnøy og på Sør-Helgeland har i hovedsak **en breddeprofil**, men har i perioder hevdet seg ut over krets nivå i fotball, friidrett, ski, volleyball, skyting, svømming og kampsport. Hvorfor har vi i liten grad en ”vinnerkultur”? – Et svar er kanskje at en ønsker å satse på bredde og mangfold. Et annet svar er mulighetene for konkurranser. Sør-Helgeland ligger i utkanten av Norges lengste fylke - med lange, tidkrevende og dyre reiser.

I Brønnøy er det totalt 14 ulike idrettslag og klubber, 9 stykk er registrerte og 11 er aktive. Det er totalt **1731 medlemmer** i de ulike idrettslagene og klubbene. Samtidig mangler man oversikt over enkelte lag og klubber som ikke er tatt med (NIF 2010). Sannsynligvis er dette tallet noe høyere. I 2004 hadde idrettslagene i kommunen 2100 medlemmer. I Brønnøy 22% av innbyggerne med i et idrettslag er medlemskap, mens i 2004 var det 27%.

Av **de norske idrettslagene** (IL) er 51 % sær-idrettslag og rundt halvparten av dem har opptil 50 medlemmer. 49% er fleridrettslag og de fleste har 51 - 100 medlemmer. I Brønnøy er fleridrettslagene færre – 36% (4 av 11); men større i gj.s. 400 medlemmer og de utgjør 75% av medlemsmassen innenfor Brønnøy idrettsråd. Norske idrettslag har i gj.s. 2,6 **grupper**. De fleste har en gruppe, og svært få IL har flere enn fem grupper. Fotball står i en særstilling – 34% av IL har fotball på programmet. Slik er det også i Brønnøy. De to nest mest utbredte idrettene er ski (18%) og mosjon / trim (18%). (NIF 2003, 2010). P.g.a. kystklima i Brønnøy står nok ski noe svakere her.

Norges idrettsforbund (NIF) er Norges største folkebevegelse med **2.047.000 medlemskap**, fordelt på 11.793 idrettslag, 54 særforbund, 19 idrettskretser og 366 idrettsråd (NIF 2009). I 2002 var det registrert totalt 1,85 millioner medlemskap i NIF, hvorav 61,5 % var menn og 38,5 % var kvinner. I Brønnøy var kvinnedeltakelsen større med 45,6 %. Det var flest medlemskap i NIF registrert blant personer over 26 år (52 %); mens i Brønnøy var det 44 %. Dvs. at barn og ungdom er de mest aktive i idrettslagene i Brønnøy. 20 % av alle medlemskap i NIF finnes blant personer i aldersgruppa 6-12 år; mens i Brønnøy utgjør denne aldersgruppa 22,7 %.

I Brønnøys del av HEPRO-undersøkelsen (2007) kan det leses, under ”**sosial deltakelse**”, at **aldersgruppa 25-44 år** er de mest **aktive i foreningslivet**. Og at **menn** er noe mer aktiv enn **kvinner**. Sammenligner vi oss med andre kommuner, så er vi midt i laget. For **menn** i Brønnøy – så er aldersgruppa 24-44 år mest ”**aktive i foreningslivet**” med 25%, 45-64 år - 16% og 65-79 år - 17%. Deltagelsen øker med utdanning; der høyere utdanning har 37%, mens grunnskole har 12%. Vi ser at gifte/samb., 17% og 23 %, er mer aktive enn enslige -13% og 10%. De som bor i by er mer aktive (25%) enn de som bor i spredtbygd strøk (9%). **Kvinner** i Brønnøy – så er de eldste mest aktive i foreningslivet: 16-24 år - 6% og 65-79 år - 19%. Også her er deltagelsen økende med utdanning, men ikke så markert som hos menn. Ulike familieforhold har mindre betydning for deltakelse hos kvinner.

De fleste norske idrettslag har relativt **beskjedne inntekter**. Fra og med år 2000 har Kulturdepartementet hatt en tilskuddsordning som retter seg spesifikt mot lokale lag og foreninger som driver idrett og fysisk aktivitet for barn og ungdom. Størstedelen av pengene er brukt til utvidet tilbud til de unge – spes. treningsaktivitet og utstyr. Brønnøy kommunes viktigste bidrag til idretten (ved siden av bygging av anlegg) er gratis leie eller rimelig leie av lokaler og anlegg. Dette har nok en årlig verdi på 1-2 mill. kr. pr. år.

Ellers tyder mye på at den kommunale innsatsen er ”rundt gjennomsnitt”: Statistisk Sentralbyrå's **KOSTRA-tall for 2010** (pr.15.03.2011) viser: ”Netto driftsutgifter ”Idrett” i % av netto driftsutgifter kultursektoren” (F 380) for Brønnøy er – 13,4 %; for Nordland – 11,8 %; for Gruppe 11 – 9,3 %; og for Norge 9,3 %. ”Netto driftsutgifter ”kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg” i % av netto driftsutgifter kultursektoren” (F 381) for Brønnøy er i 2010 – 10 %; for Nordland – 13,7 %; for Gruppe 11 – 14,9 %; og for Norge 21,2 % (?). – Flere av de store kombinerte byggene skole / idrett var i 2010 ført som skoleanlegg i Brønnøy.

NORGE: De aktive over 15 år velger forskjellige **organiseringer**: Idrett og fysisk aktivitet i Norge skjer hovedsakelig i egenorganiserte former eller i regi av idrettslag i NIF. I tillegg har kommersielle treningstilbud økt i omfang de senere årene. De fleste velger å trene på egen hånd (økt fra 49 til 58%) eller sammen med venner og familie (fra 25 til 33%). Private treningstilbud har økende oppslutning blant de aktive (fra 9 til 18%), mens andelen som trener i idrettslag (ned fra 15 til 13%), har vært relativt stabil i **perioden 1989-2001**. Av dem som har trent i idrettslag tidligere, og som nå trener på treningssentre, oppgir de fleste at de har sluttet i idrettslaget pga andre fritidsinteresser (39%), flytting (36%), vanskelig å kombinere med utdanning/arbeid (26%), og 24% svarte det ”tok for mye tid”. Bare 2% har oppgitt forpliktelse til å delta i dugnader som årsak til at de skiftet treningsarena. (Tilstandsrap. 2003). I Brønnøy er det i løpet av de siste ti årene etablert kommersielle tilbud med helsestudio (2), mens dansstudio og bowlinghall er så langt ikke liv laga.

Hva er etter din oppfatning de to viktigste **hindringene for at idrettslaget** kan gjennomføre sine oppgaver ?” Idrettslagsmedlemmer. Prosent. (FAFO, ”Kluss i vekslina”, 16-69 år, 1988). Mye tyder på at følgende problemstillinger er fortsatt aktuelle:

1 Vansker med å skaffe ledere/trenere	53
2 Må bruke for mye tid/ressurser på å skaffe penger	22
3 Utilstrekkelig anlegg/lokaler	19
4 Gal prioritering/bruk av midler	7
5 Stor gjennomtrekk av ledere/trenere	7
6 Mangler klare målsettinger	6
7 Dårlig skoloring av trenere/ledere	6
8 Konflikt mellom ulike grupper	6
9 Foreldregruppe for lite benyttet	5
10 Styres av en liten klikk, mangel på demokrati	3
11 Ledelsen deler ikke mine mål for klubben	2
Andre	5

Lag og foreninger ønsker fortsatt å være en arena / møteplass der unge og eldre får ansvar og anledning til å påvirke og forme sin egen tilværelse. Gjennom deltakelse i mange ulike aktiviteter finner vi fram til vårt eget potensial til å bli et skapende og sosialt individ. Aktiviteter gir en fritid med mening. **Frivilligheten** er fortsatt levende, men ikke like organisert som tidligere. Likevel legges det ned rundt 24.000 årsverk i frivillig arbeid i idrettslagene. Undersøkelser viser følgende kjennetegn på idrettslagenes frivillige: 78,2 % er mellom 21 og 50 år. 56,3 % av de frivillige er menn (47,8 % i andre organisasjoner). 41,2 % av de frivillige har fullført videregående skole eller har utdanning på høyskolenivå. 64 % av de frivillige er i fullt arbeid. 59,6 % av de frivillige har minst ett barn (36,1 % i andre organisasjoner). (Fra ”Finansiering av statlig idrettspolitik”, 2003).

Hovedmotivet for å trene er å komme i bedre fysisk form. Dette gjelder både menn (85%) og kvinner (93%). Deretter er mentalt overskudd (75%) og glede (77,5%) de sterkeste motivene for trening. Folk som trener i idrettslag, legger mer vekt på sosialt samvær (46%) enn personer som trener på treningssenter (4%). Ytelse og prestasjon er viktige motiver blant dem som trener i idrettslag (26% mot 5%). De som trener i et treningssenter er mer opptatt av utseende og kropp (32%) enn de som trener i et idrettslag (9%). Uansett treningssted er kvinner (25,5%) mer opptatt av kropp og utseende enn menn (15%). (Tilstandsrapport 2003). – Idrettslagene i Brønnøy fortjener ei enda større oppslutning.

9.3. "DEN IDRETTLIGE SKOLESEKKEN"

Skolen er vår største kulturelle arena. I økende grad er utdanning avgjørende for likeverd og fordeling av samfunnsgodene. Ellers er **skolen er vår viktigste kulturinstitusjon**. I Brønnøy kommune har vi fortsatt en desentralisert skolestruktur, med 4 - 5 skolekretser. Og vi har 50 - 60 kulturbygg og 120-150 idretts- og friluftsanlegg i Brønnøy; herav de største i kombinasjon med skolene. Det brukes 4 - 5 mill. kr. til drift- / kapitalkostnader på kombinasjonsbygg i Brønnøy.

Det offentlige bruker i dag minst 100 mill. kr. på barn og ungdom i Brønnøy pr. år. Det meste av dette er innenfor skolesektoren. Tendensen har vært mer til bygg og stillinger, og mindre til aktiviteter og undervisningsmateriell. **1990-tallet og fram til i dag** har vært skolesektorens **store anleggs"tiår"** – med utbygging av Gimle, BBU, Torget Grendehus, Nordhus skole, Salhus skole og Hilstad skole. Det er i disse årene brukt rundt 150 mill. kr. på nye skolebygg i Brønnøy. – "Når det regner på skolen, - så drypper det også på kultur".

Brønnøysund videregående skole (BVS) (en skole fra 01.01.1990) er fortsatt en livskraftig skole for regionens ungdom. Samtidig har skolen fått et redusert elevtall (i 1988 – 656 elever; i 2000 – 435; i 2011 - 450). Med Reform 94 har all ungdom i Norge fått en lovfestet rett til videregående opplæring; og lærlingeordningen ble betydelig styrket. Men flere må reise for å få full utdanning og hybelboende elever er en utsatt gruppe for frafall. Idrett kan være en god møteplass og videregående skole har i egen regi flere ungdomsstyrte treningsparti. Det planlegges nå en større utbygging av BVS. – Brønnøy kommune har også hatt en gunstig og langvarig avtale med fylkeskommunen angående Samfunnshuset og Brønnøyhallen. Muligheten for desentralisert høyskoleutdanning er også styrket de siste tiår.

Barns hverdag er i økende grad dominert av voksenstyrte aktiviteter med mindre tid til fri leik. Denne leiken er også i økende grad flyttet innendørs. Ett av fire norske barn bruker hver dag mer enn fire timer foran data- og TV-skjermer. **Kroppsøvningsfaget** gir alle elevene mulighet til fysisk aktivitet og er derfor en svært viktig faktor for å fremme folkehelsen. Det er særlig viktig for de som har det svakeste utgangspunktet. Skolens **uteområder** og aktivitetsanlegg er også viktig både for kvaliteten i kroppsøvingen og for lek og fysisk utfoldelse. Alt i alt viser funn at et flertall (76 %) opplever skolegården som kjedlig og utrivelig. – I Brønnøy blir det på ny tatt tak i skolens uteområder.

I undersøkelsen "**Tarzan eller Sytpeis?**", fra Salten Friluftsråd (2003), heter det: "*I dette ligger det at foreldre og voksne generelt har en ubevist tendens til å klage over vinter, mørketid, snø og is. Det er kommet indikasjoner på at dette er en sjargong som er blitt mer vanlig i den nordnorske kulturen. Holdningene smitter lett over på de unge, som i utgangspunktet tar værforholdene for gitt. En konsekvens av "sytpeiseffekten" kan være at det blir mindre attraktivt for ungdommen å bosette seg i landsdelen når de blir voksne. ... Funn fra vår undersøkelse viser nemlig at flertallet av elevene (56%) har opplevd at skolen de nå går på har brukt ut aktivitet som straff. Dette er et svært dårlig signal fra de voksne. Ved en slik "speilvending" er det lett at været omdefineres fra å være begrensende i enkelttilfeller til å bli en fremherskende fiende.*"

Flere skoler i Norge har startet forsøk med minst **en time fysisk aktivitet** hver dag. Forsøk fra Sverige viser at elevene opplever bedre konsentrasjonsevne og økt skoledyktighet. Det rapporteres om mindre atferdsproblemer i skolen, økt foreldreengasjement i skole og idrettslag, og økt oppslutning om idrettsaktiviteter på fritida. Trivsel og bevegelsesglede bidrar til økt aktivitet senere i livet.

Utdannings- og forskningsdepartementets "**kvalitetsutvalg**" har framlagt et dokument for styrking av kvaliteten i norsk skole (NOU 2003: 16 – "I første rekke"): "*Utvalget har merket seg de sammenhenger som påpekes mellom fysisk aktivitet og læringskvalitet. God helse er en viktig forutsetning for et godt liv. God helse handler også om gode vaner og aktive verdivalg. Utvalget ser skolen og grunnopplæringen både som en arena for læring og for oppdragelse. I samarbeid med hjemmet har skolen et ansvar for å bidra til at elevene både engasjerer seg i sin egen læring og sin egen helse. Utvalget ser **økt fysisk aktivitet i skolen som et kvalitetsfremmende tiltak** i grunnopplæringen og en viktig investering for samfunnet. Derfor har utvalget foreslått fysisk aktivitet i løpet av skoledagen.*"

Vi lever i et kunnskapssamfunn der skole og kvalifisering blir stadig viktigere for å trives, utvikle seg og å delta i det norske samfunnet. Opplæringen skal danne grunnlag for videre utdanning og livslang læring, for deltakelse i arbeidslivet og for aktiv deltakelse i samfunnet. Meldingen siterer **Rousseau** (1712-78; fransk filosof), som sa det på denne måten: *"Hvis de altså vil utvikle deres elevs intelligens, så oppøve de kræfter som intelligensen skal styre. Øv til stadighet hans krop: Gjør ham stærk og sund for at gøre ham klog og fornuftig. Lad ham arbejde, virke, løbe, råbe."* - "Ringene er sluttet".

9.4. FRILUFTSLIV PÅ TOPP:

Vår egen **FJELLTRIM** viser turkulturens omfang og tiltrekningskraft. I 2011 er det her 11.000 toppturer. Vi har beveget oss mellom det bratte og det harde fjellet, de frodige liene og de flate og myke strendene. Felles for alle er at solnedgangen "smaker ekstra bra" her i møtet mellom hav, land og himmel. Rundt 3-400 turgåere får Fjelltrimkruset for 8 eller flere topper. Herunder nesten 100 barn under 10 år som har deltatt med 4 eller flere toppturer. Som for øvrig i 2000 fikk Brønnøy kommunes kulturpris etter 10 års engasjement. - Og det mest gledelige er at Fjelltrimmen bare er toppen av friluftslivskulturen; det er en livsstil og en nasjonal særegenhet.

Ingen fritidsaktivitet kan **måle seg med friluftsliv** - verken når det gjelder antall som deltar eller hyppighet. - På tvers av sosiale og aldersmessige skiller. Vi er fortsatt et turgående folk. De tradisjonelle friluftslivsaktivitetene dominerer, også blant ungdom. Og vi fortsetter å gjøre det samme som før, men på nye måter og i andre organisatoriske rammer. Mer enn ni av ti nordmenn prøver seg verken på brettseiling, dykking, fallskjermhopping, hanggliding, eller padling. (PS! Padling i Brønnøys fjorder og øyrike er en spesielt flott opplevelse). Selv ikke blant de yngste har de "trendy" aktivitetene oppnådd masseutbredelse: I aldersgruppa 16-19 år har bare to av ti prøvet brettseiling, mens sju av ti har gått på skitur.

I Brønnøy og på Sør-Helgeland er det mest natur. Den er variert, omfangsrik, og "naturlig" ressurs med mange muligheter. Brønnøy mangfoldige natur innbyr også til stor aktivitet innenfor områdene **jakt** og fiske. I volum er elgjakta den største med flere hundre felte elg pr. år – i 1987 – 52, i 1997 – 123, i 2005 – 345, i 2010 – 223. Brønnøy er en av de store elgkommunene i Norge – i tiåret 2000-2009 ble det her tatt ut 2874 elg i Brønnøy. **Fritidsfiske** drives fra båt, med utgangspunkt i 10 småbåthavner i kommunen. I tillegg kommer de mange naust og private landingsanlegg som oppsitterne er i besittelse av. Det finns flere gode lakselver i kommunen. Det foregår også et utstrakt fiske etter ferskvannsfisk i kommunen, for det aller meste ørret.

Utøvere av friluftsliv i Brønnøy bruker naturen på hele Sør-Helgeland som sitt område. I Regionrådet plan "Friluftsliv på Sør-Helgeland" (1989) beskrives dette **formålet med satsingen på friluftsliv**:

- o for å få flere til å bruke Sør-Helgelands vakre, relativt uberørte og egenartede natur,
- o for å forbedre levekårene og øke trivselen i vår kommune,
- o for å styrke friluftsliv som pedagogisk og helsebringende aktivitet,
- o for å utvikle og synliggjøre Sør-Helgelands natur og friluftskvaliteter,
- o for å utvikle et friluftsliv i relasjon til livsformer som er i balanse med naturen,
- o for å stimulere et aktivt friluftsliv med ettertanke, erkjennelse, utfordring, naturopplevelse og spenning,
 - o for å sikre områder for friluftsliv,
- o for å videreutvikle samarbeidet med ulike brukergrupper, organisasjoner, grunneiere og offentlige myndigheter,
 - o for å nyttiggjøre seg friluftsliv som et reiselivsprodukt,
- o for å synliggjøre og bevare kulturminner,
 - o for å øke sikkerheten ved ferdsel i naturen.

Sentrale elementer i **dagens friluftspolitik** er:

- v vern om retten til ferdsel i utmark;
- v bevare urørte naturområder; v tilrettelegge områder for grupper som trenger det;
- v bedre muligheter for friluftslivsutøvelse i nærmiljøet;
- v sikre aktuelle områder ved kjøp eller avtale; v stimulere til økt deltakelse og aktivitet.

9.5. AKTIVITETSPLAN 2005- 2010:

Til ”Kommunedelplan for fysisk aktivitet og naturopplevelser i Brønnøy kommune; 2005-2010” ble det også utarbeidet et handlingsprogram knyttet til fysisk aktivitet og naturopplevelser. Det har ikke vært et helhetlig fokus på dette, men ei praktisk tilnærming der over halvparten av tiltakene har vært aktivisert. Sjøl om dette blir mer en anleggsplan – så er det mye som tyder på at fysisk aktivitet og folkehelse kommer til å ha enda større gjennomslagskraft i kommende periode. Uansett kan det være lurt å ha et sideblikk på tiltakene fra 2005. **Hovedmål: Alle innbyggere i Brønnøy skal gis mulighet til fysisk aktivitet og naturopplevelse ut fra egne forutsetninger og behov.**

1. Idrettslaget i sentrum:

1. Fortsatt gratis leie til trening / øving for barne- og ungdom (> 19 år) i kommunale bygg.
2. Allsidige idrettsskoler med høy kvalitet for alle barn i Brønnøy.
3. Stilling som idrettskonsulent søkes opprettet, med aktivitet og anlegg som oppgave.
4. Prosjekt / tiltak mot frafall av ungdom i idrett og musikk.
5. Åpen idrettshall for ungdom på fredag og lørdagskveld.

2. Den kulturelle skolesekken:

1. Sikre store og gode uteareal rundt skolene; også ”hundremeterskoger”.
2. 1 time fysisk aktivitet pr. dag i skolene i Brønnøy.
3. Styrke fagkompetansen innen fysisk aktivitet og friluftsliv (tverretatlig samarbeid).
4. Minst 12 utedager pr. år på barnetrinnet og minst 6 utedager pr. år på ungdomstrinnet.
5. Tryggere skolevei – slik at flere kan gå og sykle.

3. Helse – resept for et sunnere Brønnøy:

1. Styrke FYSAK-arbeidet.
2. Iverksette trimtiltak (trimbokser, sykkeltrim, trimparti, stavgang, m.m.) for å få større oppslutning og aktivitet.
3. Eldre som ressurs i Brønnøy m/ bl.a. seniordans og mosjon for eldre.
4. Fysisk aktivitet for funksjonshemmede utvikles, herunder BIFF.
5. Helseprofil i Brønnøy utarbeides.
6. Tverrfaglig samarbeid for folkehelse organiseres.

4. Næring og teknisk – ”Det e hær vi høre tel”:

1. Skiltplan og kultur- / reiselivskilting langs riksvei 17 og Velfjordveien.
2. Støtte til betaling av kommunale avgifter til lokale grendehus.
3. Turkart (2 stk.) for Brønnøy m/ jakt og fiske.
4. Sykkel som transportmiddel stimuleres.
5. Grunneierorganisering utvikles.

5. Friluftsliv – ut på tur i Brønnøy:

1. Kulturmidler til friluftslivsarrangement, herunder Fjelltrimmen.
2. Brønnøy-øyan – kulturarv og friluftsområde (bevaring igjennom bruk) (prosjekt).
3. Ruste opp 2 stier årlig (som ungdomsprosjekt).
4. ”Kunnskap i landskap” – en utdanning for skole, kultur og reiseliv.
- 5.

10. STATUS - ANLEGG FOR IDRETT, FRILUFTSLIV, NÆRMILJØ OG KULTURBYGG I BRØNNØY

- 10.1. Idrettsanlegg.
- 10.2. Friluftslivsområder og -anlegg.
- 10.3. Nærmiljøanlegg.
- 10.4. Lokale kulturbygg.
- 10.5. Geografisk anleggsversikt:
 - 10.5.1. TORGØYAN
 - 10.5.2. BRØNNØYSUND
 - 10.5.3. SALHUS – HORN –TRÆLNES
 - 10.5.4. VELFJORD – TOSEN

”Enhver kommune burde ha sin(e) idrettspark(er) hvor lek, idrett, ro og hvile kunne forenes. Ikke i utkanten, i periferien, men som en lunge i tettbebyggelsen. Idrettsparken skal helst ha vekslende terreng og vakker trebestand hvor en kan bevege seg fritt, hvor ungdommen kan tumle seg på grasfeltene, utfolde sitt bevegelsesliv og idrettsliv i lys og luft.”

Rolf Hofmo, legendarisk norsk idrettsleder, 1947.

10.1. IDRETTSANLEGG

Møteplasser i form av bygg- og anlegg, men også i form av åpne plasser, parker og friluftsområder, er av vesentlig betydning for det offentlige og det sosiale liv i Brønnøy. I kommunen er det minst 200 slike fysiske anlegg og møteplasser – fra bedehus til festlokale, fra lekeplass til skytebane, fra museum til skole, fra kirke til ”guds frie natur”... Anleggene og områdene er spredt rundt om i hele kommunen, men det er flest i tettbygde strøk og det blir flere av dem. De største og mest brukte anleggene i Brønnøy er som regel skolebygg eller kombinerte skole- og kulturbygg. Hensiktsmessige anlegg og tilstrekkelig kapasitet på anleggene er fortsatt en forutsetning for å utvikle og utvide aktivitetstilbudet til større deler av befolkningen i Brønnøy. Utbygging av anlegg er også verdiskapende for et lokalsamfunn både miljømessig og økonomisk.

Det har foregått en **betydelig anleggsutbygging** i Brønnøy de siste 40 år. Fra 1947 til 2011 har idrettsanlegg / kulturbygg i Brønnøy mottatt ca. 150 tildelinger av tippe- / stasmidler. Dette til en verdi av ca. 60 mill. kr. (40%). Brønnøy kommune har brukt et tilsvarende beløp – ca. 60 mill. kr. (40%). Egeninnsatsen fra den tredje sektor (gaver, dugnad og rabatter) kan dreie seg om 20% - dvs. 30 mill. kr. Til sammen dreier det seg om **kulturanlegg for minst 150 mill. kr.** i Brønnøy. For å utøve de aller fleste kulturaktiviteter kreves en viss tilrettelegging i form av anlegg.

Vi har **flere** "idrettsanlegg" i Brønnøy **enn vi tror**. Det fins 120 - 150 idrettsanlegg, friluftsanlegg, nærmiljøanlegg i Brønnøy. Med smått og stort er det også 50-60 "kulturbygg". **Spennvidden** er fra bordtennisbordet til idrettshallen, fra det billigste anlegget på noen tusen kr. til det dyreste på mange millioner. Fra det minste anlegget på noen få m² til det største på flere tusen m²; fra anlegg som nesten står tom året rundt - til de som har mer enn hundretusen besøkende pr. år. Anleggene skal dekke behovet til offentlig aktivitet; samt virksomheten til nesten 200 lag og foreninger i Brønnøy. De fleste "kulturanlegg" eies av den tredje sektor; lag og foreninger; men de største brukes av skolene. Det er likevel store variasjoner i anleggsdekningen for de ulike aktiviteter, brukergrupper og områder.

Mange anlegg er for små, har en dårlig standard, er ”uferdige”, dårlig vedlikeholdt m.m. Avstand gjør enkelte anlegg ”vanskelig” tilgjengelig og andre anlegg kan bli bedre utstyrt og utnyttet.

Hvor stor andel (%) av befolkningen (16-69år) har i løpet av året **brukt ulike anlegg** og aktivitetsområder til trening eller mosjon? (FAFO, 1988):

Skogsvei, gangvei, større sti	48	Trimløype	15
Friareal, park	32	Stadion, idrettsplass	14
Vei, fortau	28	Idrettshall	12
Skiløype	26	Slalåm, hoppbakke	9
Svømmehall	25	Treningsstudio	8
Lysløype	24	Balløkke	4
Badeplass	22	Tennisbane	4
Sykelsti	20	Squashhall	2

Når det gjelder ”**Benytter idrettsanlegg**” så gir svarene fra Brønnøy relativt positive resultater: For menn 22% (26% er topp) og for kvinner 26% (32% er topp). Bruk av idrettsanleggene er synkende med alder – fra 40% til 7% hos menn og fra 45% til 10% hos kvinner. Familier m/ barn bruker anleggene mest. Nærhet til idrettsanleggene har stor betydning ved at de som bor i byen bruker idrettsanleggene 2 – 3 ganger så mye som de som bor i spredtbygd strøk. – Den sosiale deltakelsen er på flere områder (foreningsdeltakelse og bruk av idrettsanlegg) rimelig bra i Brønnøy – sammenlignet med en del andre kommuner i HEPRO-undersøkelsen (2007). Angående en del av våre svakere resultater, som kino / teater / bibliotek, så kan det skyldes tjenestens omfang i Brønnøy. Samtidig kan det også skyldes for lite informasjon og synliggjøring av de tilbud som tross alt eksisterer.

Undersøkelse fra Nordland viser også: Mens det om vinteren er omtrent 35 % som benytter seg av innendørs tilbud i Nordland, er tallene for sommeren kun 17 %. Videre ser man at 43 % svarer at de driver den fysiske aktiviteten mindre enn 1 km fra heimen; 12 % 1-3 km, 9 % 3-6 km og 6 % svarer over 6 km. Til og fra treningsaktiviteten går / sykler 45 %, mens 19 % bruker bil, mens bare 1 % bruker kollektiv transport. Når det gjelder tilgjengeligheten for de aktivitetene som drives så svarer 30 % meget bra; 29 % bra; 8 % middels og bare 3 % svarer dårlig / meget dårlig. (Polarfakta, 1999).

Hvor utfører du vanligvis denne aktiviteten i **sommerhalvåret / vinterhalvåret**?

- Ø 43 % / 22 % - i skog og mark, uten opparbeidede turveier / skiløyper.
- Ø 30 % / 29 % - langs vegnettet inkl. gang- og sykkelstiene.
- Ø 11 % / 11 % - langs turveier, i parker og lignende.
- Ø 6 % / 2 % - på idrettsanlegg utendørs utformet for konkurranseidrett.
- Ø 6 % / 9 % - treningssenter / helsestudio.
- Ø 5 % / 13 % - i idrettshall, gymsal eller trimrom.
- Ø 1 % / 2 % - i svømmehall
- Ø 3 % / 3 % - annet
- Ø 30 % / 30 % - driver ikke fysisk aktivitet. (Polarfakta, 1999):

10.2. FRILUFTSLIVSOMRÅDER OG - ANLEGG

Brønnøys nærhet til en variert og storslagen natur er et av våre fortrinn. Friluftsliv og naturopplevelser som aktivitets- og fritidstilbud har stått og vil fortsatt stå sentralt i folks oppfatning av **det gode liv** – ikke minst i en spredd bebodd region som Sør-Helgeland. Vi er i en region med utrolige muligheter til variert naturbruk. Den norske friluftstradisjonen følger tre spor – kjølvannsstripen, stien og skisporet. Det tradisjonelle norske friluftslivet har i seg et verdigrunnlag bygd på naturopplevelse, naturforståelse, hensynsfull atferd og miljøvennlig bruk av naturens overskudd. Gjennom **historiske spor og friluftsliv** dannes et grunnlag for miljøengasjement, bedre helse, økt livskvalitet og bærekraftig utvikling. – Det er gode tanker for framtida.

I Brønnøy er det **meste natur**. 50 % av landarealet i Brønnøy er LNF-C områder (Landbruk-natur-friluftsliv); herunder utgjør Brønnøys andel av Lomsdal-Visten nasjonalpark 25 %. Støvelhavet rundt øyan og de dype fjordene utgjør kommunens største område for friluftsliv – 1052 km². I Brønnøy er det mange utfartsområder med gode muligheter for et variert friluftsliv. Friluftslivanlegg og -områder skal betjene opphold og aktiviteter i friluft i fritid (og skoletid) – med sikte på miljøforandring, naturopplevelse og fysisk aktivitet.

I Brønnøy er det mellom **20 – 30 friluftsområder**: Torghatten er det mest berømte og det mest besøkte friluftsområde på Helgeland, mellom 20.000 – 50.000 besøkende pr. år. Havlandet Brønnøy-øyan ble neste verdensarv – innstilt av arbeidsgruppe i Nordisk Råd. Lomsdal-Visten nasjonalpark (2009) beskrives som et villmarksområde, som sammen med Børgefjell nasjonalpark og Vegaøyan verdensarv har gitt et verneområde på tvers av Norge. Friluftsområdene i småbyen Brønnøysund er mest i daglig bruk – det er Svarthopen rundt, Klubben, Flyplassen rundt, Laukholmen, Frøkenosen og Byen med de sju høyder (som Roma og Bergen). Også rundt Hommelstø, Toft og Trælnes er det gode nærturområder i natur, mens Salhus er relativt mer innebygd.

Her er naturkvaliteter på rekke og rad. **Vi har friluftsområder** som er spesielt mye brukt på sommerstid – Torgvatnan (også skøyteis), Svarthopen, Urstabbvika, Movatnet, m.m. Vi har friluftsområder som spesielt er mye brukt på vinterstid – Gåsheia, Kvervet, Hilstad, Grøndalsfjellet, Rødliheia og Sausheia (og Tosenfjellet i Grane). Vi har ved siden av havet også gode friluftsområder for fiske og padling – i Sausvassdraget og i Vassbygda. Vi har områder som innbyr til vandring på ”gjengrodde stier” – i Aunegrenda og i Hongsetgrenda (Ødegårdsløypa m.m.). Vi har mange kulturminner på innmark og i utmark – fra ringtun på Mo til tysk kystfort i Skarsåsen, fra offerplass på Tilrem til hulemaleri Skåren, fra kvernsteindriften på Skomo til marmorbruddet på Rugåsneset, fra 450 trappetrinn i Hammarslian til 200 steinfundament etter telegraflinja igjennom Tosdalen og over Tosenfjellet ... Når alt dette er nevnt – så finns det fortsatt noen drømmesteder. For å ikke nevne moltemyra, soppskogen og fiskeplassen.

Muligheter og aktiviteter som **Svarthopen rundt og Fjelltrimmen** er antakelig noe av det mest ”lønnsomme” og miljøskapende som Brønnøy kommune kan bruke penger på. I Brønnøy er noen titalls km med stier / løyper delvis merket eller tilrettelagt på annen måte. Imidlertid skal en være oppmerksom på at mange ikke ønsker tilrettelegging ”over alt”, dvs. at uberørt natur i seg selv er en verdi. Bruksfrekvensen (ut over Fjelltrimmens turbøker) er ikke målt, men aktiviteten varierer i de enkelte områder fra 100 til 50.000 besøk. En antar at de fleste har en bruksfrekvens mellom 250 – 750 mennesker pr. år. Det er de tettstedsnære turområdene som er mest besøkt + Torghatten om sommeren og Gåsheia om vinteren.

Friluftsområdene beskrives ofte som: - Nærområder i og ved bebyggelsen. - By- og tettstednære områder. - Dagsutfart- og ferieområder for heldags- eller flerdagsturer. Eksempel: fotturer, skiturer, bading, fiske, båtutfart, jakt m.m.. Av den voksne befolkningen (16-69 år) mosjonerer 48 % på skogsvei, gangvei, større sti; 32% friareal, park; 28% vei, fortau; 14% stadion, idrettsplass; 12% idrettshall. (FAFO,1988). Uten å trekke for raske slutninger – så kan en si at **interessen for friluftsliv og nærmiljøanlegg er stor**.

I Brønnøy kommunes "Forslag til målsettinger og prioriterte oppgaver for **miljøvernarbeidet i Brønnøy**" står det følgende: ”Kommunen vil på kort og lang sikt forsøke å:

- Ivareta naturverninteressene ved planlegging og arealdisponering.
- Sikre biologisk mangfold, viktige turområder og landskaptrekk.
- Gjennomføre restaureringstiltak i forbindelse med tidligere naturinngrep.
- Sikre befolkningen tilgang til naturprega friluftsliv-/ rekreasjonsområder, særlig i nærområder ved tettbebyggelse.
- Sikre natur- og kulturlandskap som er særpreget for kommunen, er viktige for lokal identitet og opplevelse og som er av regional/nasjonal betydning.
- Verne vilt- og fiskeartenes eksistensgrunnlag, sikre den naturlige artsrikdommen i kommunen og arbeide for å øke produksjon av vilt og ferskvannsfisk der forholdene ligger til rette for det.

- Bedre allmennhetens tilgang til jakt og fiske, særlig med tanke på grupper som i dag har begrenset tilbud, f.eks. funksjonshemmede.
- Legge til rette for kommersiell utnytting av vilt- og fiskeressursene gjennom grunneiersamarbeid, kultiveringstiltak, samordna kortsalg og andre aktuelle løsninger.”

10.3. NÆRMILJØANLEGG

Brønnøy er en kommune i vekst – det betyr nye generasjoner og nye innpulser og nye behov. Brønnøy var i perioden 1995 – 2005 **blant de 10 ”beste” kommunene i Norge** når det gjeldt nye nærmiljøanlegg. Men, i tiåret 1965-1975 ble det i Brønnøysund nedbygd 3 hoppbakker, 4 balløkker, og 3 skøytedammer / -vatn ble tappet ned / ut. Fra 1993 har nærmiljøanlegg for fysisk aktivitet og friluftsliv vært et prioritert satsingsområde for Kulturdepartementet og Nordland fylkeskommune (25% til nærmiljøanlegg). Brønnøy kommune har så langt i denne satsingen, **fra 1994 til 2004**, greid rundt 40 nye nærmiljøanlegg (til en verdi av 7,2 mill. kr og herav 50% i spillemidler).

”Norsk institutt for by- og regionforskning” har i NIBR-rapport, 2000:18, ”Fysisk aktivitet i nærmiljøet” evaluert Kulturdepartementets nærmiljøanleggsordning. Av denne framgår det at Nordland er landets beste fylke - 274 anlegg eller 13% av alle nærmiljøanlegg i perioden 1993-99 er bygd her. Brønnøy kommune bygget i **perioden 1993-1999** 17 nærmiljøanlegg, dvs. 0,24 anl. pr. 100 innb., 424 innb. pr. anl., mottok kr. 1.933.000,- i spillemidler. Derved var Brønnøy blant de 5-10 beste kommunene i Norge. Av de 19 som hadde bygd flere anlegg enn oss vare det bare større kommuner (med ett unntak) (Oslo hadde flest med 100). Av de kommuner som hadde bedre anleggsdekning pr. 100 innb. var det bare kommuner som var mindre enn oss (Modalen fikk best dekning pr. 100 innb. med 0,87 ved å bygge 3 anlegg).

Et nærmiljøanlegg skal ha en miljømessig funksjon i et lokalsamfunn, bygdelag eller bydel. Enkelte idretter eller anlegg kan være spesielt egnet som virkemiddel i arbeidet med å skape gode lokalmiljø. Nærmiljøanlegg defineres som: ”**enkelt anlegg** for fysisk aktivitet (trening, trim, lek) beregnet for befolkningen og beliggende i, eller i direkte tilknytning til, boligområde / grend”. Eksempel: Områder for skileik, ballslette, sykkelbane (BMX), nær-o-kart, tursti, joggeløype, bane for skøyteleik, grønncorridor - med trafikktrygg turvei fra / gjennom boligområdet og ut i de større områder for friluftsliv. Med ”ballbingene” har også mer avanserte og kostnadskrevenne anlegg inntatt arena for nærmiljø. Til nå er bare to slike bygd i Brønnøy.

Det er også viktig at nærmiljøanlegg ikke nødvendigvis må være en grå firkant (A-4 lekeplass) med grus eller asfalt på; det kan også være anlegg som tar hensyn til lokale og naturgitte forhold. ”*I nærmiljøet skal det finnes arealer hvor barn kan utfolde seg og skape sitt eget leikemiljø.*” (Pkt. 5B i PLB-loven). Derfor bør også bevaring av natur i nærområdene være i våre tanker. ”**Hundremeterskogen**” – klatreberget, dammen, hula, trollskogen, stranda – er minst like viktig for barn. Her er muligheter for barhytte og slengtau, for utfordringer og opplevelser. Det kreves variert terreng, variert vegetasjon og syd/vest vendt plassering.

I boka ”Er du på vår side! - Rapport fra barnemiljøet, intervju med 4000 barn, foreldre og lærere”, stiller en spørsmålet ”Skal det fortsatt bo barn i Norge?” ”Når det gjelder barns **aksjonsradius** er gj.s. avstand fra utgangsdøren 50 m for 5-6 åringene. Over to tredjedeler av barna pleier å være mindre enn 120 m fra utgangsdøren når de er ute, og de fleste leker i gaten.” I undersøkelsen nærmiljøanlegg i Nordland (2001) ble det delt inn i aldersgruppene 6-8 år, 9-12 år og 13-15 år og satte aksjonsradius til henholdsvis 500 m, 800 m og 1500 m.

Nye prosjekt står i køen - 50% dreier seg om lokal handlekraft. For den voksne nordlending er det også slik at 43% driver sine aktiviteter mindre enn 1 km fra hjemmet; 12% 1-3 km” (Polarfakta, 1999). ”**Kort reisetid fra bosted**” gir mest poeng ved spørsmålet om ”Hvilke tilrettelegginger legger de inaktive (over 16 år) mest vekt på?” (FAFO, 1988):

	Prosent	Kvinner	Menn
1. Kort reisetid fra bosted		44	37
2. At jeg liker miljøet		37	39
3. At aktivitetene er tilpasset min fys.form		24	19
4. Slipper binding til bestemte dager, tider		16	27
5. At man ikke må være så sprek		21	13
6. At tidspunktet passer		16	18
7. At jeg kan ta med ungene, familien		12	12
8. At venner, kjente går der		8	8
9. At jeg vil få kyndig instruksjon		7	8
10. At det er inspirerende og varierte aktivitet		5	4
11. Må gi utfordring, spenning		1	5
12. Innbydende lokaler, utstyr		3	2
14. Lav deltakeravgift		1	2

10.4. LOKALE KULTURBYGG

I Brønnøy er det 50-60 lokale kulturbygg. Mange av disse er også gode arenaer for idrett, lek og friluftsliv – spesielt nyttige kan de være ved ulike typer av arrangement. De største kulturbyggene er offentlig eller halvoffentlig eid og knyttet spesielt til skolene. Her er det også fasiliteter for idrett og kroppsøving. De fleste er grendehus eller klubbhus og har en **god geografisk spredning**. Disse byggene krever som regel ressurser til drift og vedlikehold, og for de anlegg som lag og foreninger eier blir lett slik at man bruker mye av sin arbeidsinnsats til å skaffe til veie disse midlene. Dermed blir det lite energi til overs til aktivitetene.

Lokale kulturbygg er **fellesbenevnelsen** for samfunnshus, kulturhus, grendehus, allaktivitetshus, bydelshus og organisasjonseide forsamlingshus. Med lokale kulturbygg menes felles lokaler og bygg som gir rom for ulik kulturell virksomhet, som møte- og forsamlingsvirksomhet, egenaktivitet og formidling av kunst og kultur. Lokale kulturbygg skal fungere som et kulturelt og sosialt møtested for lokalsamfunnet. Lokalene skal være til bruk for alle alders- og befolkningsgrupper, og for all lovlig organisasjons- og kulturvirksomhet.

På 1990-tallet ble bl.a. følgende bygd eller ombygd: Gimle samfunnshus, Forsamlingslokalet (Brønnøysund), Torgar Grendehus, Hildurs Urterarium, Tørrfiskbrygga og påbygg / restaurering av Salhus skole. **Etter år 2000** er bl.a. følgende realisert eller under gjennomføring Nordhus skole-/samfunnshus, IT-kafe, musikkverksted, Brønnøy kirke (26 mill. kr.)(2009), Hilstad nye skole m/bibliotek (2007), Br.sund gamle folkeskole (prestekontor), Br.sund gamle brannstasjon (tilbake til start), Scenetilbygg Gimle (6 mill. kr.), Nevernes brygge (privat), Velfjord gamle Samvirkelag (museumsutvikling)(6,8 mill. kr.) samt planlegging av regionalt kulturhus (120 mill. kr.). I tillegg har Sæterlandet forsamlingshus fått statsmidler etter 18 år i kø; kr. 230.000,-.

Brønnøy kommunestyre vedtok, i K.sak 25/2000 (02.02.2000), "Kommunedelplan: **Kulturbygg i Brønnøy; 2000 – 2005**". Planens handlingsdel har vært rullert ved søknad om statsmidler til lokale kulturbygg. En del andre prosjekt har fått sin løsning ved kommunal og lokal innsats. Uttalelser som kom til kulturbyggplanen viser **et mangfoldig behov** for innsats på området:

"De fleste av innspillene er en forsterkning og en bekreftelse på behov / tiltak i planen. Behovet for støtte til lokale kulturbygg er bekreftet i brev fra Logebygg; Kefas og UL Altid Fremad. Brønnøy Historielag og Velfjord Historielag bekrefter behovet for støtte til museer og bygningsvern. Gimle bekrefter behovet for scenebygg; samt fortsatt ønske om en "fri stilling" i forhold til Brønnøy kommune. Fellesrådet ønsker videre arbeid med Brønnøy kirke. Musikkskola og Trekkspillklubben setter fokus på regional kulturbygg. Mens Brønnøysund IL ønsker en større sal "uten" amfi. I tillegg setter Musikkskola fokus på øvingsrom ..."

10.5. GEOGRAFISK ANLEGGSOVERSIKT

Ved tidligere planarbeid har vi også fått fram status til våre idrettsanlegg, nærmiljøanlegg, friluftsområder og kulturbygg; samt behov og planer. Fortløpende detaljer (størrelse, eier/alder, bruk, utstyr, vedlikehold) om de enkelte anlegg finns nå i **det statlige anleggsregisteret**; samt i fylkeskommunens og kommunens saksmapper / søknader. I dette plandokumentet forsøker vi å sammenfatte anleggsoversikten fra 2005; samt klargjøre endringer og framtidige behov. En geografisk oversikt kan fortsatt være tjenelig:

- 10.5.1. Torgøyen
- 10.5.2. Brønnøysund (sentrum)
- 10.5.3. Salhus - Horn - Trælnes
- 10.5.4. Velfjord / Tosen

10.5.1. TORGØYAN

BELIGGENHET: Øyene sør/vest i Brønnøy kommune.
AREAL: 800 km² med hav og land.
INNBYGGERE: ca. 1000
BYGDESENTER: Nordhus
LAG / FORENINGER: Minst 10 lokale lag/foreninger.
SKOLEKRETS: 1 SKOLER: 1- Nordhus. BARNEHAGE: 2
MUSEUM: 1. REISELIVSBEDRIFT: 2

IDRETTSLAG: Sport Torghatten IL (1967)
(tidligere Torghatten IL og IK Sport 71; slått sammen i 2004).
GRENDEHUS: Nordhus skole-/ samfunnshus (2000), Solvang, Torgar (og Torget gamle skole).

"GYM.SAL": Nordhus skole-/ samfunnshus og Torgar Grendehus (1995)
IDRETTSPLASS: Nordhus.
ANDRE IDR.ANLEGG: Nordhus håndballbane (nedlagt)

NÆRMILJØANLEGG: Torget skole, Nordhus skole, Solvang, Vargåsen, Fjellsøya N., Toft
TURLØYPER: Torghatten, Torghatten rundt, Toftmarka rundt
TOPPTURER: Torghatten, Vikerfjellet.
FRILUFTSOMRÅDER: Brønnøys ytre skjærgård, TORGHATTEN, Torgvatnan, Toftmarka, mm

SLUTTFØRT 1994-1999:	Spillemidler/ statsmidler
- Torgar grendehus (1995)	1.500.000,-
- Torghatten friluftsområde - kr. 100.000,- (BK)	25.000,-
- Torgar skiløype (1995)	23.000,-
- Torgar aktivitetsanlegg (1995)	13.000,-
- Toftmarka turvei / tursti (1996)	136.000,-
- Fjellsøya nord aktivitetsanlegg (1997)	217.000,-

SLUTTFØRT 2000-2004:	Spillemidler/ statsmidler
- Nordhus skole-/samfunnshus (2001)	1.965.000,-
- Toft aktivitetsanlegg (1999)	129.000,-
- Nordhus aktivitetsanlegg (2001)	160.000,-
- Steinåsen aktivitetsanlegg (2002)	54.000,-
- Torghatten Friluftsområde - kr. 40.000,- pr. år (BK)	

	Spillemidler/ statsmidler
SLUTTFØRT 2005-2011: (eller tildelte midler)	
- Nordhus O-kart (2011)	33.000,-
- Torghatten rundt (2009)	99.000,-
- Hestøya nord (2006)	62.000,-
- Hummelhaugen aktivitetsanlegg (Nordhus)(2007)	80.000,-
- Nordhus ballbinge (2007)	200.000,-
- Nordhus handballbanen (nedlagt)(2011)	

10.5.2. BRØNNØYSUND (SENTRUM)

BELIGGENHET: Midt i leia, midt i Norge.

AREAL: ca. 15 km².

INNBYGGERE: ca. 3400 ("sentrum")

KOMMUNESENTER / REGIONSENTER

LAG/FORENINGER: Minst 43 lokale foreninger/lag og
110 andre som delvis har sete i Brønnøysund.

SKOLEKRETS: 1 - Brønnøysund + Videregående skole + Voksenopplæringa.

BARNEHAGER: 4 MUSEUM: 1 REISELIVSBEDRIFTER: 8

KIRKER / BEDEHUS: 5

KOMMUNALE "KULTURBYGG": 8 ORG. KULTURBYGG: 9

IDRETTSLAG: Brønnøysund IL ++

IDRETTSHALL: Brønnøyhallen + Fotballhallen SVØMMEBASSENG: 2 (3)

"GYM.SAL": 2 + 1 IDRETTSPLASSER: 3

"LYSLØYPE" 1 ANDRE IDR.ANLEGG: 10 (minst)

NÆRMILJØANLEGG: 5 v/barnehager / skoler + Buneset, Hestvadet, Hestøya, Laukholmen,
Svarthopen (bade plass), Flaggstanghaugen, Frøkenosen,

TURLØYPER: Svarthopen rundt, Flyplassen rundt, Klubben,

FRILUFTSOMRÅDER: Frøkenosen friluftspark, Svarthopen, Klubben m.fl.

	Spillemidler/ statsmidler
SLUTTFØRT 1994-1999:	
- Br.sund skole-/ samfunnshus (tilgjengelighet)(1996)	240.000,-
- Strømmen aktivitetsanlegg (1995)	75.000,-
- BBU aktivitetsanlegg (1996)	40.000,-
- Farmen aktivitetsanlegg (1996)	73.000,-
- Høgåsen aktivitetsanlegg (1997)	93.000,-
- Kirkealleen aktivitetsanlegg (1997)	42.000,-
- Flaggstanghaugen aktivitetsanlegg (1998)	85.000,-
- Laukholmen sandvolley (1999)	65.000,-

	Spillemidler/ statsmidler
SLUTTFØRT 2000-2004:	
- Kunstgressbanen m/lys (2000)	2.120.000,-
- Frøkenosen aktivitetsanlegg (2000)	100.000,-
- Brønnøy rullebrettanlegg (2001)	200.000,-
- Brønnøyhallen skytebane (2002)	150.000,-
- Høgåsen (2004)	40.000,-

	Spillemidler/ statsmidler
SLUTTFØRT 2005-2011: (eller tildelte midler)	
- Brønnøyhallen – idrettsgolv (2011)	305.000,-
- Brønnøyhallen – lysanlegg (2011)	80.000,-
- O-kart Brønnøysund øst (2010)	40.000,-
- Flaggstanghaugen friluftsområde (2006)	40.000,-
- BILs nye klubbhus (2008) – (utført) – kr. 1.340.000 (BIL)	
- Brønnøy sportshall (fotballhall) – (under oppføring) – kr. 1.960.000,- forskudd BK	
- Brønnøysund skole- / samfunnshus – utvendig tak og vegger (BK)	
- Brønnøysund Bowlinghall (nedlagt)	

PS! RELOKALISERING AV IDRETTSANLEGG I BRØNNØYSUND

Enhver lokalisering har sine pluss og minus sider. Våren 2011, ved detaljplanleggingen av Brønnøy Sportshall (fotballhall) framkom muligheter for endret lokalisering. Dette ga klarsignal til en **relokalisering av idrettsanlegg i Brønnøysund**. Dette var samtidig med pågående revideringen av "Reguleringsplan Brønnøysund del 3"; der de store idrettsanleggene / friområdene i regionsenteret ligger. Denne reguleringsplanen ble enstemmig vedtatt av kommunestyret i juni 2011; etter høringsuttalelser og underskriftsaksjon. De "nye" lokaliseringene blir:

- Fotballhallen ("airdome") legges som planlagt Avlastningsbanen (1993).
- Kunstgressbanen (1966 / 2000) forblir kunstgressbane – må rehabiliteres.
- Framtidig friidrettsstadion legges på Torvsjådammene (ny).
- Gressbanen (Fotballslatta)(1945 / 1971) – må rehabiliteres.
- Ny Sentrumsbarnehage bygges ved Furutoppen barnehage (ny).

Skole-/idrettsparken **inneholder også**: Brønnøyhallen (1986), Br.sund skole-/ samfunnshus (1972), Folkeskolens gym.sal (1939), BILs gamle (1958) og nye klubbhus (2007), hoppbakke (1966), lysløype (1970) og turområdene Svarthopen, Hestvadet, delvis Frøkenosen og Byen med de 7 høyder.

10.5.3. SALHUS - HORN - TRÆLNES

BELIGGENHET: På strandflata, langs kystfjellene.
 AREAL: Ca. 40 km fra nord til sør.
 INNBYGGERE: ca. 2.500. (Herav 200 i Trælnes krets)
 BYGDESENTER: Salhus (Berg).
 LAG / FORENINGER: Minst 24 lokale lag / foreninger.

SKOLEKRETS: 1 + at elever i Trælnes krets går på skole i Sømna
 BARNEHAGER: 4 MUSEUM: 1+ REISELIVSBEDRIFTER: 3
 KIRKER / BEDEHUS: 3.
 KOMMUNALE "KULTURBYGG": 6 ORG.KULTURBYGG: 20

IDRETTSLAG: I.L. Tjalg (Sømna IL)
 "GYM.SAL": Salhus skole, Reinfjord lille
 SVØMMEBASSENG: Salhus skole (2000).
 IDRETTSPLASS: Mo, Skomo, Salhusvatnet
 LYSLØYPE: Gåsheia (Tjalg), Kvervet (Sømna IL)
 ANDRE IDRETTSANLEGG: 4 (minst)

AKTIVITETSANLEGG (NÆRMILJØANLEGG): 17
 TOPPTURER: 10 minst
 FRILUFTSOMRÅDER: Tilrem/Mo Fortidsminnesti, Skarsåsen, Urdstabbvika, Gåsheia, Kvervet, kvernsteinlandskapet.

SLUTTFØRT 1994-1999:	Spillemidler/ statsmidler
- Salhus sør aktivitetsanlegg (Sentralskola) (1996)	225.000,-
- Trælnes båthavn (1998)	130.000,-
- Seljeholmen aktivitetsanlegg (1999)	99.000,-
SLUTTFØRT 2000-2004:	Spillemidler/ statsmidler
- Salhusmarka sør aktivitetsanlegg (1999)	231.000,-
- Salhusvatnet aktivitetsanlegg (1999)	243.000,-
- Skarsåsen orienteringskart (1999)	43.000,-
- Salhus svømmebasseng (2000)	1.680.000,-
- Gåsheia alpinanlegg – barneskibakke (omgjort hoppbakke) (2001)	250.000,-
- Kvervet lysløype (2001-2003)	622.000,-
- Syltern aktivitetsanlegg (2003)	113.000,-
- Hubudalen klatrepark (2003)	37.000,-
- Kjerringlortbotn leirduebane (2004)	308.000,-
- Skavdalen skytebane (2004)	404.000,-
SLUTTFØRT 2005-2011: (eller tildelte midler)	Spillemidler/ statsmidler
- Salhus gymsal – nytt idrettsgolv. (BK)	
- Gåsheia redskapshus (2008)	84.000,-
- Vedal motorsportstadion (2008)	840.000,-
- Vedal knattcrossbane (2006)	40.000,-
- Brønnøy ridesenter – ridebane (2009)	495.000,-
- Brønnøy ridesenter – ridehall (2009)	1.768.000,-
- Hornsvatn friluftsområde (2006-2008)	45.000,-
- Salhusvatn ballbinge (2008)	200.000,-
- Salhusvatn treningsbane (utført) – forskudd BK kr. 400.000,-	
- Salhusvatn treningsbane - fjerning høgspenning kr. 500.000,- (BK)	
- Tjalgs klubbhus (utført) (2011) – 440.000,-	
- Mo gressbane (utført) (2011) – 272.000,-	
- Salhus idrettshall – planlegging og oppkjøp av eiendommer	
- Golbanen på Mo i Brønnøy (nedlagt)	

10.5.4. VELFJORD / TOSEN

BELIGGENHET: Ved og mellom fjordene Velfjord og Tosen.
 AREAL: 6-7 mil langs vei og ca. 80% av landarealet i kommunen.
 INNBYGGERE: ca. 900
 BYGDESENER: Hommelstø.
 LAG / FORENINGER: Minst 30 lokale lag/foreninger.

SKOLEKRETS: Hilstad
 BARNEHAGER: 1 MUSEUM: 2 REISELIVSBEDRIFTER: 3
 KIRKER / BEDEHUS: 3
 KOMMUNALE "KULTURBYGG": 5 ORG.KULTURBYGG: 15

IDRETTSLAG: Hilstad IL
 "GYM.SAL": Hilstad (Gimle)
 SVØMMEBASSENG: Hilstad (Gimle)
 IDRETTSPLASS: Hilstad
 LYSLØYPE: Hilstad
 ANDRE IDRETTSANLEGG: 2 (minst)

AKTIVITETSANLEGG (NÆRMILJØANLEGG): 6

TURLØYPER: Sausfjellrennløypa, Ødegårdsløypa +++

TOPPTURER: 20 minst

FRILUFTSOMRÅDER: Sæterfjellet / Grøndalsfjellet, Sausvassdraget, Røddliheia, Sausheia, Vassbygda, Lomsdal-Visten nasjonalpark, Tosdalen / Tosenfjellet, m.m.

SLUTTFØRT 1994-1999:	Spillemidler/ statsmidler
- Hilstad lysløype (1994)	760.000,-
- Øverbygda aktivitetsanlegg (1995)	136.000,-
- Lomsdalen friluftsområde (1996)	187.000,-
- Klokkaråsen hoppbakke (1996)	397.000,-
- Hilstad aktivitetsanlegg (1997)	140.000,-

SLUTTFØRT 2000-2004:	Spillemidler/ statsmidler
- Hommelstø S. Aktivitetsanlegg (1999)	139.000,-
- Sæterlandet forsamlingshus (kr. 50.000,- forskudd fra Brønnøy k.)	235.000,-
- Homla forsamlingshus (kr. 50.000,- forskudd fra Brønnøy k.)	172.000,-
- Strompdal skogstue (2000)	200.000,-
- Klokkaråsen hoppbakke (2000)	99.000,-
- Hilstad barneskiløype (2002)	78.000,-

SLUTTFØRT 2005-2011: (eller tildelte midler)	Spillemidler/ statsmidler
- Hilstad kunstgressbane (2006)	540.000,-
- Hilstad klubbhus / redskapshus (2006)	423.000,-
- Øvre Velfjord skytebane (Dypaune)(2007)	430.000,-
- Rugåshylla aktivitetsanlegg (2005)	20.000,-
- Hilstad O-kart (2005)	23.000,-
- Lomsdal / Visten nasjonalpark (2010-11) – hengbruer	200.000,-
- Glitne forsamlingslokale (Sæterlandet)(2010)	230.000,-
- Gimle samfunnshus – scenetilbygg (2007)	2.180.000,-
- Øverbygda skole (nedlagt)	

C. FRAMTIDSMULIGHETER I BRØNNØY

1. LANGSIKTIGE ANLEGGSPPGAVER > 2025
2. HANDLINGSPROGRAM 2012 - 2016

11. LANGSIKTIGE ANLEGGSPPGAVER > 2025

- 11.1. Hva vil folk ha – behovsvurdering
- 11.2. Anleggspolitikk
- 11.3. Idrettsanlegg.
- 11.4. Friluftslivsområder og -anlegg.
- 11.5. Nærmiljøanlegg.
- 11.6. Drift og vedlikehold.

11.1. HVA VIL FOLK HA – BEHOVSVURDERING

Hva vil folk ha av aktiviteter og anlegg? - Det finns ikke noen lokal spørreundersøkelse, men eksterne tall viser: **57 %** av de over 15 år kunne tenke seg å drive mer med fysisk aktivitet enn hva de gjør i dag (Polarfakta, 1999). For å gi mulighet til å sammenligne nevnte "hensyn" tar vi med flere spørsmål og svar fra FAFO-rapporten "Kluss i vekslinga". (PS! Tilgjengeligheten til anlegg vil muligens også påvirke svarene): - **"Hvis du fikk mer fritid, hvilke 3 aktiviteter prioriterer du å drive mer med?"**

1. Turer i skog og mark.	11. Sykkeltur.
2. Lengre ski-/fotturer.	12. Gå på idrettsarrangementer.
3. Mosjon, sport, idrett.	13. Private fester, selskaper.
4. Fisketurer.	14. Vise, jazz, popkonserter.
5. Fritidshobbyer: foto etc.	15. Spille, øve på musikkinstr.
6. Båtturer.	16. Restaurant, kafebesøk.
7. Kinobesøk.	17. Konserter m/klassisk musikk.
8. Teater/operabesøk.	18. Kor, korps, orkester.
9. Kunstneriske hobbyer.	19. Kunstutstillinger.
10. Gå på dans, diskotek.	20. Museumsbesøk.
	21. Gudstjenester, religiøse møter. (FAFO, 16-69 år; 1988).

Hvilke aktiviteter ønsker de inaktive mer av? Ønske om aktiviteter - inaktive kvinner og menn. De hyppigste aktivitetsønskene ut fra en liste på over 40 alternativ. (FAFO, 1988).

Blant kvinner	Blant menn
1. Gymnastikk (trim-/gympartier)	1. Jogging
2. Svømming	2. Langrenn
3. Gymnastikk (aerobics o.l.)	3. Fotball
4. Dans (folke-/selskapsdans)	
5. Jogging	

Det fins en rekke "objektive kriterier" å regne ut **anleggsdekning** og behov etter: f.eks. m² pr. innbyggere eller innbyggere pr. anlegg. For mindre kommuner og utkantområder er dette en lite aktuell metode å basere en utbygging på. "Anleggsdekning" antyder befolkningens tilgang til ulike typer anlegg, men en bør også ta hensyn til avstand til anleggene. "Tilstandsrapport 2003" formulerer det slik: *"Dagens kommunestruktur, befolkningsstruktur og aktivitetsprofil gjør det ikke naturlig å*

etterstrebe én norm for anleggsdekning i kommunene. Til grunn for dette ligger en erkjennelse av at det aldri vil kunne være lik anleggsdekning for sentrale anleggstyper i store og små kommuner”.

Ved tilrettelegging og utbygging av anlegg og områder for fysisk aktivitet og naturopplevelser står vi overfor **en rekke utfordringer** og praktiske oppgaver. I det kommunale planarbeidet i Brønnøy er det imidlertid viktig å klargjøre hva utfordringene lokalt består i og hvilke virkemidler som eventuelt kan settes inn for å mestre dem. Ved videre planlegging og utbygging av anlegg **står en overfor spørsmål som** bl.a. knytter seg til lokalisering, dimensjonering og ikke minst utforming. Dette bestemmes ut fra den funksjonen det skal ha, hvilket geografisk område det er beregnet for og økonomiske og driftsmessige forhold. Ved lokalisering og utforming må man i sterkere grad enn til nå, vurdere miljøforhold, landskapspleie og estetiske forhold.

11.2. ANLEGGSPOLITIKK:

Den politiske prioriteringen har primært ”basis i en kørdning”. **Den anleggspolitiske praksis** i Brønnøy er ”desentralisert flersidighet”. De ”store” anleggene er kombinasjons- / flerbruksanlegg for skole, idrett og øvrig kulturliv. Nærhet, sambruk og samfinansiering med bl.a. våre skoler vil fortsatt være en realistisk strategi ved nybygg. De fleste kulturbygg og idrettsanlegg i Brønnøy er realisert ved lokal mobilisering og dugnadsinnsats.

I **Kulturdepartementets ”Forskrift** og bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet – 2011” står det : ”1.1. **Statlig anleggspolitikk:** ... **Spillemidler til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg skal bidra til en infrastruktur som gir befolkningen mulighet til å drive både egenorganisert aktivitet og aktivitet i regi av den frivillige medlemsbaserte idretten. Anlegg i lokalmiljøet som stimulerer og tilfredsstillende barns behov for fysisk aktivitet i organiserte og egenorganiserte former, prioriteres særskilt. Når det gjelder ungdom, er det et mål å utvikle anlegg som tilfredsstillende ungdommens behov for utfordringer og variasjon. Ungdom må gis mulighet til å medvirke i utforming av anlegg. Anleggene bør fungere som gode sosiale møteplasser i lokalsamfunnene. Spillemidler til bygging og rehabilitering av anlegg for idrett og fysisk aktivitet med stort brukspotensial, samt nærmiljøanlegg, er sentrale virkemidler for å innfri de statlige målene på anleggsfeltet.”**

Strategi for anlegg i Brønnøy kan formuleres slik:

Rehabilitering, forbedringer, vedlikehold og utnyttning av eksisterende anlegg og områder er fortsatt en svært viktig strategi. Nærhet, sambruk og samfinansiering, med bl.a. våre skoler, vil fortsatt være en realistisk strategi ved større nyanlegg. De fleste anlegg og områder for idrett og friluftsliv i Brønnøy er realisert ved lokal mobilisering og dugnadsinnsats; slik bør det fortsatt være.

En ser av "**Kulturplan for Brønnøy; 1982 - 86**" at noen målsettinger er tidløse:

"Målet med kommunens engasjement på denne sektor er:

- å bygge og bidra til å bygge anlegg på kultursektoren.
- å sikre bedre allsidighet og utnyttelse i bruk av bygg og anlegg.
- å sikre nødvendig areal for anlegg.
- å støtte økonomisk de lag og foreninger som eier og selv driver private anlegg."

Anleggspolitiske arbeidsmål:

- a. å gi flest mulig adgang til et variert aktivitetstilbud, og
- b. å legge forholdene til rette slik at "idrett og friluftsliv for alle" blir en realitet; og
- c. å styrke vedlikehold, rehabilitering og forbedringer av eksisterende anlegg / områder.
- d. å fortsatt satse på nærmiljø og friluftsliv.
- e. å vurdere aktiviteter og anlegg som har en naturlig desentralisert profil.
- f. å realisere minst et regionalt idrettsanlegg i perioden.

Brønnøy kommune ser følgende UTBYGGINGSMÅL – DELMÅL:

1. Ved utarbeidelse av **kommune- og reguleringsplaner** skal en innarbeide arealer og anlegg for lek, idrett og friluftsliv som en del av bomiljøet.
2. Skoleverkets-, idrettens- og friluftslivets behov for arealer og anlegg bør **samordnes**. Også sambruk, mellom flere idretter og ulike aktiviteter og brukergrupper, bør det legges vekt på når en sikrer områder og bygger anlegg.
3. **Turveger, -stier og -løyper** bør tilrettelegges slik at de utgjør et attraktivt nett med grønne ferdselsårer i bebyggelsen, i skogen og kulturlandskapet.
4. Turnettet bør, sammen med **gang- og sykkelvegnettet**, gi god og trafikktrygg, adkomst til utmarka og sjø og binde sammen boligområder med idrettsanlegg, skoler og barnehager.
5. I alle kommuner hvor det ligger til rette for det, bør det etableres og merkes et **hovedsti- og løypenett** i utmark for bruk sommer og vinter (ski), hvor start- og endepunkter kan nås til fots, med sykkel eller ved kollektiv transport.
6. **Funksjonshemmede** skal ha tilgang til idrettsanlegg og skal gis gode muligheter for friluftsliv.
7. Et svært viktig delmål for bygging av anlegg og tilrettelegging av områder for idrett og friluftsliv, er å ivareta landskapsvern, miljømessige og **estetiske forhold**.

En samordnet anleggspolitikk kan ha følgende prinsipper:

- * Eksisterende aktivitet, eksisterende anleggsdekning, tilrettelegging og tradisjon.
- * Prognoser for befolkningsutvikling og fritidsinteresser i nedslagsfeltet for anlegget.
- * Nærhet til bomiljø og skoler.. * Koordinering av behov for skole og kultur m/ idrett.
- * Trafikksikker og lett adkomst. * Koordinering av behov for ulike kulturaktiviteter.
- * Samme anlegg for flere brukergrupper – lokalisering, dimensjonering, utforming !?
- * Koordinering av behov for kultur, reiseliv og annen næringsvirksomhet.
- * Estetiske forhold og miljøforhold vektlegges. * Tilgjengelighet med kollektive transportmidler.
- * Driftsmuligheter - kostnader, sambruk, dugnadstradisjon.

11.3. IDRETTSANLEGG

Brønnøy kommunes ”**Handlingsprogram, 2012 – 2016**” for idrettsanlegg har rundt 80 prosjektoønsker. Dette er så mange at det nok vil gå minst 10-15 år før de fleste er realisert. Ut fra dette følger herved ikke noen spesifisert oversikt over langsiktige utbyggingsmuligheter og oppgaver som kan være aktuelle i Brønnøy. – Men, her er det mye å strekke seg etter. For å sortere alle ønsker og muligheter i ”Handlingsprogrammet” bør en ha noen **IDRETTSPOLITISKE ARBEIDSMÅL**:

1. Å sikre **tilstrekkelige arealer** og områder for idrett, lek og friluftsliv i kommunenes arealplanarbeid er en stor utfordring. Arealplanleggingen omfatter spørsmål om arealkrav og dimensjonering, lokalisering, adkomst og sammenheng med andre anlegg og lokaler.
2. I prinsippet finansieres idrettsanleggene ved **et "spleiselag"**: Egenkapital, offentlige tilskott, spillemidler, lån, rabatter og gaver. Det er også muligheter til å søke fylkesmannen, "Aksjon Vannmiljø", Kulturlandskapsmidler, Bygdeutviklingsmidler, "Trygg skolevei" m.m. Ut over dette kommer dugnad / egenkapital fra institusjoner og foreninger. Det er mellom 1 og 7 års ventetid på tildeling av statsmidler. Spesielt når det gjelder midler til kulturbygg er køen lang.
3. Det bør i større grad tas hensyn til **lokale forhold og interesser** når det gjelder størrelsen og utforming av anlegg. - F.eks.: Idrettshaller av volleyballstørrelse (22 x 13 m), delanlegg for friidrett, mindre fotballbaner, lettere lysløypetraseer, badeanlegg, flerbruksanlegg
4. Ved **vurdering av hvilke anleggstyper** og områder som skal prioriteres, bør følgende forhold tillegges vesentlig betydning
 - * i hvilken grad bygget eller tilretteleggingen vil stimulere befolkningen til kultur aktiviteter.
 - * i hvilken grad bygget eller tiltaket vil dekke påviste behov.
 - * hvilke og hvor store brukergrupper anlegget vil dekke.
 - * i hvilken grad anlegget dekker behov for kulturuttrykk på høgt ferdighetsnivå.
 - * i hvilken grad anlegget dekker behov for barn og unge.
 - * hvilke kostnader vil utbyggingen medføre og kostnader pr. bruker og brukertime.

- * hvor stor aktivitetsøkning en kan regne med, også sett i forhold til investeringer og driftskostnader.
- * hvilke driftsutgifter og driftsinntekter anlegget vil gi. (Kulturdep., 1993)

11.4. FRILUFTSLIVSOMRÅDER OG -ANLEGG

I **Stortingsmelding nr. 39 (2000-2001) – "Friluftsliv – ein veg til høgare livskvalitet"**; (Miljøverndep.) er statens målsetting å fremme det enkle friluftslivet – for alle, i dagliglivet og i harmoni med naturen. Det strategiske mål er at alle skal ha høve til å drive friluftsliv som helsefremjande, trivselskapande og miljøvennleg aktivitet i nærmiljøet og i naturen elles.

Følgende **fire nasjonale resultatmål** fremmes:

1. Friluftsliv basert på allemannsretten skal haldast i hevd i alle lag av befolkningen.
2. Barn og unge skal få høve til å utvikle dugleik i friluftsliv.
3. Område av verdi for friluftslivet skal sikrast slik at det fremjar miljøvennleg ferdsel, opphald og hausting, og at naturgrunnlaget blir teke vare på.
4. Ved bustader, skular og barnehagar skal det vere god tilgang til trygg ferdsel, leik og annan aktivitet i ein variert grøntstruktur med gode samband til omkringliggjande naturområde.

I forbindelse med det **regionale kultursamarbeidet (1989)** ble det for Sør-Helgeland og Brønnøy utformet noen arbeidsmål for friluftsliv:

- * Fortsatt friluftsliv på Sør-Helgeland langs **tre tradisjonsspor**: stien, skisporet og kjølvannsstripa
- * Et friluftsliv på Sør-Helgeland med mange muligheter og tilrettelegging for de fleste - bl.a. skal det opparbeides turveier for **bevegelsehemmede**.
- * På Sør-Helgeland skal det være muligheter for **"overnattingskjeder"** - "tur fra hytte/gamme til hytte/gamme - både til lands og til vanns. Minst 20 åpne hytter/hus for friluftsliv.
- * Vedlikeholde **gamle ferdselveier** og opparbeide / merke en del "nye".
- * Fortsatt dekke et behov for å kunne gå **flerdagsturer** i "ensomhet" i områder med få eller ingen synlige tegn på menneskelig påvirkning (villmarksområder) - Indre Visten og Lomsdalen.
- * **Lede bruk og ferdsel** aktivt til områder med gode bruksegenskaper og høg opplevelsesverdi. Og lede trafikken utenom områder med slitasesvak mark, sjelden og utsatt vegetasjon / flora og sårbart dyreliv/fugleliv (kalvingsplasser /hekkeplasser).
- * Tiltak for å forbedre **fisket og viltskjøtsel**.
- * **Informasjonsmateriell** over Sør-Helgelands friluftsmuligheter utarbeides bl.a. hefte og turkart.
- * **Økt kunnskap** om friluftsliv, natur og kultur på Sør-Helgeland - med bl.a. fellesturer, konferanser, samarbeid med skoleverket og massemedia, skilting / tavler m.m.
- * Rutiner på **vedlikehold** av bygninger og anlegg.
- * Et nært og utviklet **samarbeid** med / mellom ulike brukergrupper, organisasjoner, grunneiere og offentlige myndigheter med ansvar og interesse for friluftsliv på Sør-Helgeland. ("Friluftsliv på Sør-Helgeland", 1989).

Naturvennlig tilrettelegging er et kvalitetskriterium. Vi må ikke bygge ned attraksjoner som f.eks. Torghatten - det spesielle, det ville, det naturlige. Det som gjøres må støtte opp under og framheve de naturgitte forutsetningene. Vi må unngå at tilrettelegging bidrar til å redusere naturopplevelsen. Det er det enkle og lite ressurskrevende friluftslivet som bør prioriteres. Ofte kan ulike former for informasjon og veiledning erstatte eller redusere behovet for fysisk tilrettelegging. Mange tiltak som er gjort med miljøvern og kulturvern som hovedhensikt, er kommet reiselivet til gode som mer attraktivt reisemål. Forutsetningen er en skånsom og lokaltilpasset reiselivsprofil. Tilretteleggingen på Tilrem er et slikt eksempel.

Bruk er en god form for vern - på visse betingelser. Kulturlandskapet formes i samspill mellom **naturkrefter og menneskers aktivitet**, og er i stadig forandring. Kulturlandskapet inneholder rester og spor etter bosetting, husdyrhold og jordbruksdrift fra historisk tid og opp til våre dager. Landbruks-, og friluftslivinteressene har sammenfallende interesser i vern og skjøtsel av dette. I Brønnøy er dette "partnerskapet" en nødvendighet.

11.5. NÆRMILJØANLEGG

Et annet nøkkelord er **avstand**. Både for de unge, de voksne og de eldre. Når det gjelder barns aksjonsradius er gj.s. avstand fra utgangsdøren 50 m for 5-6 åringene. Over to tredjedeler av barna pleier å være mindre enn 120 m fra utgangsdøren når de er ute. - Tilgjengeligheten reduseres ved økt avstand. Også for de voksne – går for mye av den daglige tid med til reising tapper det oss for overskudd til å ivareta andre funksjoner. De fleste i Brønnøy har kort avstand til daglige gjøremål. I Brønnøy er gj.s. reisetid til kommunesenteret 8,6 minutter; i Nordland 10,5; i Gruppe 11 – 9,5 og i Norge 7,6 min. (Kostrå 2003). I ”**Nasjonal sykkelstrategi**”, som et bidrag til ”Nasjonal transportplan, 2006-2015”, er målsettingen å øke andel reiser i Norge med sykkel, fra 6 % til 8 %.

En barne- og ungdomsvennlig **arealplanlegging** er fortsatt av stor betydning. F.eks. rundt skolene eller rundt idrettsanleggene eller i tettstedene. Adkomsten til barnehage, skolene og kulturanleggene bør være lagt langs gang-/ sykkelveg, fortau eller lite trafikkert veg. Videre skal de være sikret mot støy, forurensing og annen helsefare. De ulike aktivitetene må skjermes slik at de kan foregå uten konflikter med hverandre og naboer.

Fokus på en **Aktiv skolevei og arbeidsvei** skal bidra til at det blir tryggere og mer attraktivt å velge sykkel som transportmiddel. Nyten av å legge til rette for økt sykkelbruk er anslått til å være minst 4-5 ganger høyere enn kostnadene i følge Transportøkonomisk institutt. 50 % av alle bilreiser er kortere enn 5 km. En tredjedel av alle bilreiser er kortere enn 3 km. **50 % av reiser under 1 km** foregår med bil. Kollektivtransport er først et alternativ for reiser over 2-3 km. Dette viser et potensial for å overføre korte reiser fra bil til sykkel. (Folkehelsemeldinga, St.meld. 16/ 2002-2003).

I undersøkelsen fra Salten – ”**Tarzan eller Sytpeis ?**” (2003) sier de fleste skoleelevene (ungdomsskolen) at de går eller sykler til skolen både når det er godt eller dårlig vær. 50 % går og 25 % sykler når det er godt vær, mens tilsvarende tall når været er dårlig er henholdsvis 44 % og 13 %. Tallene viser at det er flere jenter enn gutter som går, mens over dobbelt så mange gutter som jenter som velger sykkel. Det er også en klar tendens til at jentene i større grad enn guttene velger bil / buss når været blir dårlig. I undersøkelsen fra Salten hadde 28 % mer enn 4 km skolevei, mens 42 % av elevene har mindre enn 2 km vei til skolen; 31 % hadde mellom 2-4 km skolevei.

I ”**Tarzan eller Sytpeis ?**” (2003) sier ungdom følgende om sin ”skolegård”: Et stort flertall mener at den er ”grei nok” (45-58 %) eller ”kjedelig / utrivelig” (40-53 %). Bare 1-3 % sier at den er ”spennende og trivelig”. På spørsmålet ”Hvilke tiltak kan føre til at du vil drive med **mer fysisk aktivitet i skolegården?**” får en disse svar: 94 % - gjøre skolegården mer spennende og trivelig. 74 % - gjøre skolegården mer lun for vær og vind. 64 % - gjøre skolegården større. 59 % - flytte bilene vekk fra skolegården. 45 % - engasjert andre elever som kunne aktivisert meg / oss. 43 % - gi oss lengre, men færre friminutt / pauser. 34 % - engasjert voksne som kunne aktivisert meg / oss.

Anlegg i nærmiljøet er vesentlige for den allmenne fysiske aktiviteten og for å opprettholde den norske tur- og friluftstradisjonen; spesielt for barna og eldre. I boka ”**Er du på vår side!** - Rapport fra barnemiljøet, intervju med 4000 barn, foreldre og lærere”, stiller en spørsmålet ”Skal det fortsatt bo barn i Norge?” ”*Ellers så jeg aldri noen voksne som var ute sammen med barn. De voksne jeg så, var alltid på vei hjem eller ut av området.*”..... - ”*Utenfor huset der jeg bor er det bare mennesker og biler og eksos overalt.*”..... En niåring sier dette: - ”*Jeg leker nesten ingenting, jeg bare går rundt! Jeg er ikke så mye ute heller, før det kom snø, ja det husker jeg faktisk ikke. Da sykla jeg vel kanskje litt rundt og sånn.*”..... ”*Undersøkelsen avslørte også Norges lekeplass nr.1. Det er foran garasjene. Men barna har også problemer foran garasjene fordi de voksne ikke gidder å sette inn bilene engang og fordi de ”blir så forbanna når garasjedøra blir sølete.*”.... - ”*Fotballen min og jeg spiller der det går an.*” (“Er du på vår side!”, 1979).

- Vi håper at det er bedre her i Brønnøy !??? 40 nye nærmiljøanlegg har det blitt i Brønnøy siden 1994. MEN, likevel... – Nærmiljøanlegg bør fortsatt være satsingsområde. Vi har nærmiljøanlegg i køen.

11.6. DRIFT OG VEDLIKEHOLD

Millionbeløp er lagt ned i anlegg i Brønnøy. Samtidig "tærer" bruk, vær og vind på våre anlegg. Drift og **vedlikehold av kulturanlegg** og områder for idrett og friluftsliv er en betydelig utfordring. De omfatter bla.: idrettslige, miljømessige, økonomiske, tekniske og administrative forhold og oppgaver, og krever god innsikt og fagkunnskap på disse områder. Av stor betydning for vellykket drift er praktiske planløsninger og hensiktsmessig materialvalg ved nybygg, og at sider ved driftsproblematikken blir vurdert tidlig i planfasen.

Ved de store **kombinasjonsanleggene** har vi en "fast" reingjørings- og vaktmesterstab. Kommunens eiendomsavdeling bidrar til drift og vedlikehold ved enkelte anlegg. Det er i det offentlige en tendens til å bruke forholdsvis mye ressurser på drift og nyanlegg; mens vedlikehold er forholdsvis "lavt prioritert". På sikt "*sager vi over den greina som vi sitter på*". På de fleste mindre kulturbygg og – anlegg utføres det meste av drift og vedlikehold som dugnad. – Slik vil det nok også bli i årene framover.

Årlig bruker Brønnøy kommune (minst) kr. 315.000,- på **utendørs idrettsanlegg** og kr. 75.000,- på friluftsområder. Det tredobbelte har nok vært mer tilfredsstillende. Ved uteanleggene har drift og vedlikehold i hovedsak vært utført ved dugnad fra idrettslagene. Kommunen søker å bidra med kr. 25.000,- pr. anleggsenhet pr. år.

Det har i mange år vært arbeidet med å få til en stabil, tilstrekkelig og "slagkraftig" **parkvesen** i kommunen. Så tidlig som i 1983 utarbeidet kulturstyret i samråd med idrettens kontaktutvalg (nå Idrettsrådet) ordningen med **baneutvalg** for hvert anlegg. Et viktig element i ordningen har vært brukerstyring og desentralisert profil. Kjærligheten til anleggene, nærhet og oversiktighet er noen av baneutvalgenes fortrinn.

Brønnøy kommune sine **økonomiske forpliktelser** er knyttet til flere forhold: **Generelt** er kommunens forpliktelser knyttet til "Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysiske aktivitet". Herunder å påse at anlegget driftets etter formålet i tilmålte år – det kan være 10, 20 eller 40 år alt etter type anlegg. For ordinære anlegg er det 40 år. Mange av anleggene eies / driftes av lag / foreninger og derved er kommunens økonomiske forpliktelser bare indirekte eller etter bestemte avtaler – som kulturbyggene Gimle og Nordhus.

Brønnøy kommune har mer spesifikke økonomiske **forpliktelser knyttet til egne anlegg** (f.eks. drift og vedlikehold); men samtidig er det statlige tilskuddssystemet en viktig finansieringskilde ved f.eks. rehabilitering. Herunder Brønnøyhallen og Br.sund skole- / samfunnshus. Ved disse anleggene har Brønnøy kommune forskuttert eventuelle spillemidler / statsmidler.

Brønnøy kommune har også i form av enkeltvedtak eller i form av budsjettvedtak etablert flere **økonomiske forpliktelser i forhold til anlegg eid av foreninger**. Her nevnes Brønnøy sportshall (fotballhall) – kr. 350.000,- pr. år i driftstilskudd samt forskudd spillemidler m.m. Et engangsbeløp til Brønnøy Rideanlegg var på kr. 250.000,- i 2009 og kr. 350.000,- til Tjalgs anlegg på Mo. Salhus idrettshall og Sør-Helgeland kulturhus står i en særstilling – i kraft av sin "størrelse" vil de være plassert i egne søknadskategorier i fylkeskommune / departement. Disse større anleggene har vært (og vil bli) gjenstand for egne politiske behandlinger i Brønnøy kommunestyre.

12. HANDLINGSPROGRAM 2012 - 2016

Handlingsprogrammet rulleres årlig i kommunestyrets budsjettmøte i desember. Anlegg står i kø – rundt 80 stykker i Brønnøy. Nordlands relativt lave andel av spillemidler / statsmidler er av stor betydning for planens realisme. Brønnøy kommune bør ha enda større årlig uttelling på ordinære søknader for å få **økt fart på ”køen”**. Tildeling av spillemidler har et betydelig etterslep og dermed drar handlingsprogrammet med seg relativt mange anlegg som er realisert. Dette svekker betydningen av revidert anleggsplan – når den henger etter virkeligheten.

Rådmannens innstilling (**prioriteringsliste / ”køordning”**) har basis i siste behandling i kommunestyre. I Brønnøy kommunestyre, den 15.12.2010 – K.sak 66/10, ble justering i ”Handlingsprogrammet” for ”Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet i Brønnøy kommune” behandlet. Dette ble gjort samtidig med vedtak av prioriteringsliste for søknader om spillemidler 2011. Den prioriterte anleggsdelen (her pkt. 2) i programmet **bygger** på dette **vedtaket i kommunestyre**. Av vesentlig endring for 2012 er oppprioritering av Brønnøy sportshall (fotballhall). Dette er også i tråd med Brønnøy idrettsråd sitt vedtak av 15.11.2011. – Ved kommunestyrets budsjettmøte 14.12.2011 vil prioritering av spillemidler 2012 bli behandlet (pkt. 2).

Anlegg som har fått sluttbevilgningene siste år (og siden siste revidering av anleggsplan) er som vanlig tatt ut av prioriteringslista. Nye anlegg er oppført i køen og merket (ny); samt større kommunale eller interkommunale anlegg er synliggjort for å bli innarbeidet i fylkesplanen. Tekniske forhåndsgodkjenning samt godkjente søknader er prioritert og synliggjort. Understreket = Teknisk godkjent søknad (gjøres av kommune eller departement, alt etter anleggstype – før 15.01.) Understreket + uthevet = godkjent søknad (gjøres av fylkeskommunen i februar / mars). Også gjennomførte prosjekt er markert og prioritert som (utført). I tillegg er noen reserver av ”ikke godkjente” anlegg oppført nederst på lista. Eventuelt nye ønsker / ideer om anlegg vil bli oppført på uprioritert liste og merket (ny).

NB! Hvis anlegg på lista ikke er godkjent som søknad innen fristen – så rykker automatisk prosjekt med lavere prioritet tilsvarende plasser opp i køen. Andre nye prosjekt – prioriteres ved eventuell rulling av planen.

1. ”**Anleggsplan for idrett, leik og friluftsliv i Brønnøy; 2012-2016**” erstatter ”Kommunedelplan for fysisk aktivitet og naturopplevelser i Brønnøy kommune; 2005-2010”. Planen er en kommunedelplan og handlingsprogrammet forutsettes å bli rullert hvert år.

2. Brønnøy kommune vil påpeke et stort behov for anleggsutbygging, med mange anlegg i kø. Kommunen (BK) vil oppfordre statlige myndigheter til økt satsing på anlegg for idrett, leik og friluftsliv. Søknader om tilskudd til ordinære ANLEGG for ”**Idrett og fysisk aktivitet**” m/ **rehabilitering** 2012 prioriteres i denne rekkefølge:

1. Brønnøy sportshall – overbygd kunstgressbane og m/ eventuelt friidrettsinstallasjoner (Brønnøysund IL) (under utførelse).
2. Salhusvatn treningsbane (BK) (utført).
3. BILs klubbhus / idrettshus (Brønnøysund IL) (delvis utført).
4. Kvervet garasje / redskapshus (Sømna IL).
5. Mo gressbane (Mobanen) (IL Tjalg) – rehabilitering (utført).
6. Tjalgs klubbhus (Mobanen)(IL Tjalg) – rehabilitering (utført).
7. Salhus idrettshall m/ to sett garderober samt klatrevegg (BK)(ny).
8. Brønnøyhallen – rehabilitering (BK)(ny)

9. Gimle – rehabilitering (ny)
10. Brønnøysund lysløype – rehabilitering (BK)(ny)
11. Brønnøysund kunstgressbane – rehabilitering (BIL)(ny)
12. Nordhus idrettsanlegg – belysning (Sport Torghatten IL)(ny)

3. **Uprioritert liste – ordinære idrettsanlegg:** På denne lista står anlegg som trengs ytterligere bearbeiding og / eller finansiering. Ved de årlige rulleringer i Brønnøy kommunestyre kan også anlegg fra uprioritert liste løftes opp til prioritert liste. Følgende anlegg / tiltak bør vurderes i perioden 2012-2016:

- Ø Brønnøy / Sømna motorsportanlegg; herunder klubbhus / sekretariat (Vedal).
- Ø Sausfjellrennløypa (ny trasse) (Hilstad IL)
- Ø Sport Torghatten klubbhus / lager (Sport Torghatten IL)
- Ø Nordhus fotball-/ friidrettsanlegg (delanlegg) (Sport Torghatten IL)
- Ø Kvervet skianlegg – utvidelse (Sømna IL)
- Ø Brønnøysund skole- / samfunnshus - rehabilitering (BK).
- Ø Sør-Helgeland friidrettsstadion (reg.anl.) (BK?)
- Ø Sør-Helgeland badeanlegg – (reg. anl.) (BK)
- Ø Sallhusvatn servicebygg (toalett, lager m.m.) (IL Tjalg)
- Ø Salhus/Mosheim skole-/idrettspark
- Ø Brønnøy ridesenter – rideveier (Brønnøy hesteklubb)
- Ø Brønnøysund gressbane – rehabilitering (Brønnøysund IL)
- Ø Brønnøysund garderobes (ved gressbanen) (Brønnøysund IL)
- Ø Klubbhus Br.sund skytterlag (rehabilitering) (Brønnøysund skytterlag)
- Ø 100-meterbanen, elektroniske skiver (Brønnøysund skytterlag)
- Ø Pistolbane (utendørs) (Brønnøy pistolklubb)
- Ø Indre Hestvadet gressbane (oppfylling)
- Ø Gåsheia lysløype (oppgrusing)(IL Tjalg)
- Ø Hilstad lysløype (oppgrusing)(Hilstad IL)
- Ø Turnhall
- Ø Tennisbane
- Ø Andre nye prosjekt - prioriteres ved årlig rullering av planen.

4. Brønnøy kommune ønsker fortsatt satsing på **NÆRMILJØANLEGG**. Kommunen vil etter evne delta i et samarbeid med lag og foreninger, grunneiere, næringsliv, m.fl.. Anlegg med kostnad under kr. 80.000,- vil fortløpende bli søkt fremmet som forenklet søknad. (Kan søkes hele året). Søknader om spillemidler til nærmiljøanlegg og friluftsliv 2012 prioriteres i henhold til tekniske forhåndsgodkjenning og deretter i henhold til godkjente søknader ("først til mølla"). (Søknadsfrist 15.01.) Følgende anlegg / tiltak bør vurderes i perioden 2012-2016:

- Salhus skole – uteområde.
- Br.sund barne- og ungdomsskole (BBU) – uteområde.
- Hilstad skole – uteområde.
- Nordhus skole – uteområde.
- Br.sund ballbinge (v/ Brønnøyhallen)
- Salhus ballbinge nr. 2 (v/ Salhusvatnet?)
- Hilstad ballbinge
- Frøkenosen aktivitetsanlegg / turvei m.m. (BK / Frøkenosen Vel)
- Hestøya sør / Melkvika aktivitetsanlegg (Hestøya sør Vel)
- Salhusåsen / Russesletta aktivitetsanlegg. (Russesletta Vel)
- Br.sund Basistreningsanlegg (v/ lysløypa) (BK / Br.sund videregående skole)
- Mosheimsjøen aktivitetsanlegg (Mosheimsjøen Vel)
- Steinbakken aktivitetsanlegg (Trælnes).

- Nevernes aktivitetsanlegg.
- Br.sund sandanlegg.
- Sørbyen aktivitetsanlegg (Stranda).
- Kløvermarka aktivitetsanlegg (2 stk.)
- Buøy aktivitetsanlegg
- Nordbyen aktivitetsanlegg
- Br.sund ski- / akebakker
- Andre nye prosjekt - prioriteres ved årlig rullering av planen.

5. Brønnøy kommune ønsker å bidra til å gjøre Nordland til Norges mest spennende fylke for utøvelse av **FRILUFTSLIV**. Når det enkelte prosjekt er teknisk godkjent og søknaden er klar – ved den årlige rulleringen av handlingsprogrammet prioriteres det enkelte anlegg / tiltak inn på rimelig ”sikker” plass, i den gruppe som prosjektet hører hjemme (ordinære anlegg, nærmiljøanlegg eller forenkla søknad). Tiltakene innenfor friluftsliv er ofte knyttet til adkomst, kanalisering av ferdsel, og informasjon. Følgende anlegg / tiltak bør vurderes i perioden 2012 – 2016:

- Ø Brønnøysund friluftsområde – tre delprosjekt
- Ø Brønnøysund - byen med de sju høyder
- Ø Frøkenosen friluftspark (Br.sund).
- Ø Torghatten friluftsområde.
- Ø Lomsdal - Visten nasjonalpark – gjennomføring av forvaltningsplan.
- Ø Lomsdal - Visten nasjonalpark – tilrettelegging i ”randsonen”.
- Ø Brønnøy turkart
- Ø Brønnøy kversteinlandskap – Skomo > Tilrem
- Ø Skarsåsen krigsminner
- Ø Tilremshatten – topptur
- Ø Trælneshatten – topptur
- Ø Sæterfjellet – topptur
- Ø Grøndalsfjellet – topptur
- Ø Rødliheia friluftsområde
- Ø Sausheia friluftsområde
- Ø Kvervet turområde
- Ø Urstabbvika friluftsområde
- Ø Sausvassdraget
- Ø Tosdalen – langs den gamle telegraflinja.
- Ø Vassbygda friluftsområde
- Ø Rugåsneset marmorbrudd
- Ø Hilstadfjellet friluftsområde
- Ø Lendingen friluftsområde.
- Ø Brønnøy-øyan friluftsområde
- Ø Andre nye prosjekt - prioriteres ved årlig rullering av planen.

6. Brønnøy kommune vil oppfordre statlige myndigheter til økt satsing på lokale og regionale **KULTURBYGG**. I Brønnøy prioriteres følgende søknader om ”fylkesmidler”: Lokale kulturbygg–2012: **Homla forsamlingshus, Nevernes** og Lande grendehus.

7. En viktig forutsetning for å lykkes med dette **HANDLINGSPROGRAMMET** 2012 – 2016 er **et godt SAMARBEID** med lag og foreninger, grunneiere og andre næringsdrivende, samt offentlige myndigheter, samt et fortsatt fruktbart tverrfaglig samarbeid internt i Brønnøy kommune.